

Szerkesztőség:

BUDAPEST

VIII., József-körút 44. szám.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . fjt 10.—

Fél évre . . . . . » 5.—

Negyedévre . . . . . » 2.50

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

SZERRESZTI KISS JÓZSEF.

Kiadóhivatal:

BUDAPEST

VIII., József-körút 44. szám.

Hirdetéseket

lapunk számára elfogadják:
 az összes budapesti hirdetési irodák;
 Németországban kizárólag
 Steiner Adolf hirdetési irodája,
 BERLIN és HAMBURG.

☉ Budapest, márczius 15. ☉

Krónika.

Márcz. 11.

Fogadók és fogadások.

Franciaországban, hogy a játékmániát korlátozzák, betiltották a totalisateurt, s az első auteuil-i versenyek már *pari mutuel* nélkül mentek végbe. Attól lehetett tartani, hogy e miatt lesz egy kis zavargás, s a sergent de ville-ek derék csapatát ki is rendelték az első lóversenyre, de nem volt semmi hiba, a nép csendesen viselte magát. Ugy látszik, nem nagyon vette szívére a dolgot, vagy ha igen, akkor bizonyára sokat veszített régi turbulens hajlandóságaiából. Az utóbbi föltevésben nagy a valószínűség. A nagyvárosi ember mai napság sokkal indifferensebb, mint a vidéki; a mily nagy benne az érdeklődés minden látni való iránt, a mily gyerekes kedvtelést talál a szájtátásban és a naplopásban: épp oly hideg és közömbös minden változással szemben, mindaddig, míg a bőrre nem megy a dolog. Miatta becsukhatnák az összes templomokat, s eltilthatnának minden isteni tiszteletet, a nélkül, hogy fölháborodása a káromkodásnál erélyesebb cselekedetre ösztökélné. Persze, ha az arany borju tiszteletéről van szó, ez már inkább életbe vágó dolog, de minthogy a totalisateur eltiltásával semminemű nagyobb érdekét nem sértették meg, legfeljebb csak remény- és képzeletbeli érdekeit, ezuttal nem volt érdemes erőszakot tennie ismert közömbösségén. S a bölcs mérséklet, melyet tanusított, úgy tetszik, arra mutat, hogy játékszenvedélye nem volt sem olyan általános, sem olyan heves, mint a milyennek festették. Egy kis forradalmat vártak tőle, s ő indulatának mindössze csak ilyen szavakkal adott kifejezést: «Fogadjunk, hogy visszaállítják. Fogadjunk, hogy nem.»

A váratlanul kedvező eredmény alkalmasint meg fogja tenni hatását egész Európában, s a francia kormány példáját követni fogják a continensen mindenütt. Ausztriában, a hol nemrég enormis adót vetettek a totalisateurre, már szintén csak egy lépés van hátra, s a totalisateurnek vége. Nálunk detto, mert hisz ha Ausztria elszánja magát valamire, akkor mi sem maradhatunk hátra. Hermann Ottó tehát nemsokára triumfálni fog, s megkezdhet egy új campagne-t, a lottó-játék üldözését. Németországban, a hol a lótenyésztés ügye legutóbb nagyot emelkedett, s a hol ezért illő hálával viseltetnek a játékosok iránt, már alighanem nehezebben megy majd a dolog, de az eszme, hogy a közérkölcsoket purifikálni kell, ott is oly népszerű, hogy Charlottenburg sem lehet

el ennek az új reformnak az áldásai nélkül. Szegény bookmakerek, bizonyára rájuk is rákerül a sor, s kikergetik őket kaliczkáikból. Mert ha okvetlenül gondoskodni kell a néperkölcsről, a kiváltságosak erkölceit sem lehet árván s gondnokság nélkül hagyni. A kritikus napokat még nehéz volna kiszámítani, de annyit már megöröndíhatunk, hogy a fogadások játékosaira mindenféle rossz csillagok járnak.

Persze, csak a continensről lehet szó. Mert Angliában a fogadó közönséget respektálni kell. Ott a fogadás már sokkal inkább a vérükben van az embereknek, sem hogy csak úgy hamarjában ki lehetne nevelni a népből ezt a mániát. A hol a jockeyt elverik, ha gyanusan lovagol; a hol nem egy hatalmas lordnak vissza kellett vonulnia a világtól, amaz insultusok következtében, melyeket a tömegetől kapott, mikor egy-egy rossznak híresztelt lova meglepő győzelmet aratott; a hol a parlament a nagy lóverseny-napokon felfüggeszti az üléseit, s a hol egyik-másik nagy lónak a futásából koronkint «nemzeti ügy»-et csinálnak: ott, az a kormány, a mely elszánná magát a bookmakerek kikergetésére, megbuknék huszonegy óra alatt.

Mi még nem vagyunk ennyire elrontva, velünk nem kell sokat teketóriázni. E szerint el lehetünk készülve rá, hogy a mi lóversenyneinken sem lesznek többé fogadások, a mint nincsenek a jelen hónaptól fogva Franciaországban. Az optimisták előre is örülhetnek rajta, hogy azok a sárga, kék és barna ticketek, melyek külsőre a vasúti jegyekhez hasonlítottak, mily rejtelmes nyomtatványokként fognak feltűnni mindenféle betűikkel és különböző számaikkal a jövő század történettudósai előtt! A huszadik saeculum egy Szádeczky Lajosra talán felolvasást tart majd róluk az akadémiában, s kifejti, hogy e hieroglifákkal teli kemény papir-szeletek az önálló magyar bank jegyei voltak, melyeket Ugron Gábor miniszteriségének éveiben bocsátottak ki csak azért, hogy nemsokára ismét visszavonassanak.

Mindenesetre nagy lesz az öröm egy darabig, ha nálunk is csakugyan véget vetnek a totalisateurnek. Boldogan fogunk úszni a reménységben, hogy a közérkölc immár meg van mentve. Pedig hát ezek az atyaiag gondoskodó, óvó intézkedések, melyek most eleinte csak a totalisateur ellen irányulnak, később azonban ki fognak terjeszkedni a bookmakerek ellen is, aligha lesznek nagyobb gyakorlati eredményűek, mint azok a zsákíngecskek, melyekbe aggódó szülők szokták bebujtatni a rossz kis gyermekeket. Itt is, ott is — a féltett gyer-

mekeknél s a féltett tömegeknél — az agyvelőben van a hiba, s azt nem lehet zsákba dugni.

A játékos nem az alkalom csinálja, hanem a temperamentum, s a hol a szenvedély már megvan, ott az alkalom megvonásával nem lehet előlni a szenvedélyt. A példaszó, a tolvajról és az alkalomról, hazug; az alkalom nem mindig csinál tolvajt, de a tolvaj igenis mindig talál alkalmat.

Ahhoz, hogy valaki a vasuton makaót játszszerk, s kizsebelje a felebarátját, nem kell kártya. Az emberi elme találékony. A kik «makaóban utaznak», meglették a módját, hogyan lehet baccarázni pusztá kézzel. Sok mindenre jó az embernek az a tíz ujjá ott a kezén. Tudvalevőleg a makaóban a tíz semmi, a kilencz minden. A két játékos egyszerre emeli fel a kezét, tetszése szeriint hajtván be ujjáiból többet vagy kevesebbet. Csak a kiegyenesített ujj számít. Az egyik mutat hatot, a másik meg hetet; ez az A. kártyája, számít hármát. Hasonlóképvetik ki a B. kártyáját is. Az egyik mutat kilenczet, a másik mutat tízet. B. nyert. A dolog olyan egyszerű, mint verset írni.

Ott, a hol a fogadás szenvedélye kifejlődött, hasonlóképen nem szükséges hozzá löverseny, hogy az ember derűre-borura fogadjon.

Őn bemegy egy bankba, vagy nem tudom minő nagy üzletbe, a hol seregével látja azokat az ősi szittyakoponyákat, melyeknek az ideálja, mint legutóbb kiderült, a Wahrmann Mór: s ha önnek csak némi chance-ai vannak, tanúja lehet a következő látványnak. Egyik alkalmazott oda megy a másikhoz, a ki elővesz a zsebéből egy vizit-kártyát s átnyújtja az érkezettnek. Az első rápillant a vizit-kártyára, alkudozásba bocsátkozik a másikkal, majd kivesz a zsebéből tíz forintot s e tíz forintért átvész a másiktól egy szelvényt, melyet amaz a jegyzőkönyvből tépett ki s néhány sorral tett értékes. Ha ő megpillanthatná a jegyzőkönyves embernek a vizit-kártyáját, a következő rejtelmes dolgokat olvasná rajta:

- 1¹/₄ Samassa.
1³/₄ Hornig.
2¹/₂ Hidassy.
5 Császka.
6 Dessewffy.
8 Schlauch.

(Meg kell jegyezni, hogy pár héttel ezelőtt a vizit-kártya még egészen más képet mutatott. Akkor még ilyen formán mutatkoztak a számok: 1¹/₂ auf Schlauch, 4 Hornig, 5 Samassa, 8 Hidassy, 10 Császka, 15 Dessewffy stb. stb.)

Tetszik érteni a dolgot? A pénzes ember arra fogadott, hogy ki lesz a primás. Ha csakugyan báró Hornig lesz, emberünk kap a másiktól tizenhét forintot és ötven krajczárt. A másik úr a bookmaker, a ki a szerint «kinál», a mint tesznek nála.

Ne tessék elszörnyűködni a frivolitáson. Vannak csúnyább fogadások is. Pl. az úgynevezett *halott-börze*. Itt a közélet ama nagy alakjait «nevezik», a kiknek az

életrajza már ki van szedve a szerkesztőségekben. A fogadás tárgya az: melyik érkezik el leghamarabb ama bizonyos ismeretlen tartományba, melyből nem tért meg utazó, melyik halad el legelsőbben a legfőbb birói páholy előtt?!..

A hol ilyen ötletek virágoznak, ott már van egy kis fogadási szenvedély.

A mint hogy van is mindenütt, a hol a nagyvárosi élet bajai már jelentkeznek, a hol egészségtelen verseny van, vagy az ily verseny már kezd lábra kapni. A játékdüh, a fogadási szenvedély, a mohó nyereségvágy ott válik epidémikussá, a hol a munka nem érvényesül eléggé.

Pusztán azzal, ha kevesbitjük a sok alkalmat, melyek megkönnyítik e szenvedély kielégítését, keveset segítünk a bajon. Magát a szenvedélyt kellene kiölni. Azon kell igyekezni, hogy megfelelő jutalma lehessen minden munkának s akkor ez a szenvedély is kidühöngte magát. Nem lesz többé a proletárok ragadós nyavalyája, hanem az, a mi volt: a kiváltságosak úri passziója.

Tiborc.

Vihar után.

Lázás napok, álmatlan éjek,
Öröm, aggodás, gyötorem.
A tétlen, ködös álmélet
Meg tett zavarva hirtelen!
Dalolni, írni elfeledtem,
Fejemben minden kavargó,
Úgy szálltak a napok felettem,
Mint gyors, tavaszi viharok.

Am minden jó, ha jó a vége,
Elringat halkán, szeliden
A kis szobának csendessége
S kedélyem lassan megpihen.
A régi lettem, ah de mégse,
A régi immár nem vagyok:
Az álmok édes tündöklése,
Bájos csapatja elhagyott!

Oh, jöjjetek meg újra vissza
Aranyos, rózsás álmaim!
A nap ragyog, az ég oly tiszta,
Jön a tavasz gyors szárnyain.
Fényes nyomában illatozva
Fű sarjadoz, virág fakad,
A madarakat visszahozza
S a napsugárt s az álmokat.

Szalay Fruzina.

Sokkal jobb mindig egyedül lenni, mint sohasem egyedül lenni.

Élvezet.

Jó költemény — az ritka élvezet,
Igy szól az olvasó, ha kérdezed.
Ennél nagyobb csak költőnek lehet:
Ha versenytársa ír rossz verseket,

Vássonvi.

Jelenetek.

Irta:

MURAI KÁROLY.

I.

Személyek.

ÖZVEGY, BODA MENYUSNÉ. SZIVES EDUÁRD.

KATIKA, leánya. MÁLI, felesége.

(Szinhely: egy polgáris szoba.)

Bodáné }
Katika } (*Eduárdhoz egyszerre.*) Szégyelje magát.
Máli }

Eduárd: Sajnálom bár, de kénytelen vagyok bevallani, hogy ez a «hármás» nem sikerült. A mama hangja igen rezgős és erős, a Katié nagyon fuvolaszerű, míg a feleségemé hasonlít a trombita-szóhoz. Higyjék el, hogy nem pászol össze és nem csinál elég nagy hatást.

Bodáné (*a homlokára mutat*): De hát mit beszél ön itt összevissza? Talán hiányzik valami?

Máli: Hiányzik, mama, de már igen régen.

Eduárd: Úgy van, 1887 ápril 19-dike óta.

Katika: Mi történt akkor?

Bodáné: Semmi. Ez az úr nem tudja, hogy mit beszél.

Máli: Önt akkor nagy, igen nagy szerencse érte.

Eduárd (*igen udvariasan meghajolva*): Akkor kértem meg a kedves mamájától a kezét.

Katika: Ah! (*Hirtelen komolysággal.*) Szégyelje magát.

Eduárd (*Málihoz*): Na, most mondd te is: szégyelje magát. Azután majd a mama is mondja. Így legszebb. Kezdi a fuvola, folytatja a trombita és bevégi az orgona. Komolyan mondom, hogy együttesen nem olyan bájos, mint így külön-külön. (*Gunyosan.*) Pedig alapszabánál összejátszanak és a gyakorlat megvan.

Katika: Hallja! A mamát ne gunyolja!

Máli: Azt én sem fogom tűrni.

Bodáné (*elérzékenyülve*): Ti vagytok az én édes jó leányaim.

Eduárd: És én az egyetlen, legkedvesebb veje.

Bodáné: Hallgasson. Ön nem tisztel senkit és nem szeret senkit. Ön előtt csak egyetlen egy dolog van, a mi előtt meghajol, a miért áldozatot hoz és a mi iránt érdeklődik. És ez az egy, a — gyomra.

Katika: Paraszt gyomor.

Máli: Szégyelheti magát.

Bodáné: Más férfinak, a többi férjnek eszményei, törekvései vannak. Lelkesülnek a hazáért, vagy a művészetért. Törekednek a családjuk érdekében és készek szenvedni, tűrni a feleségeikért. (*Sóhajva.*) Az én boldogult férjem meghalt volna értem. (*Szigoruan.*) De ön, de ön nem bír semmiféle eszménnyel sem. Az ambízióról azt sem tudja, hogy miféle fán terem. Egy vágya van: jóllakni; egyetlen törekvése: hogy a kedvencz ételét főzzék. Egyetlen álma: tele gyomórral halni meg. Eh, uram, szé . . .

Katika }
Máli } (*Közbevégyva. Egyszerre.*) Szégyelje magát.

Eduárd: Megteszem, ha önök is megteszik azt, hogy hallgatnak.

Bodáné: Megint sérteget? (*Szemét törli.*)

Katika (*Elérzékenyülve*): Bántja a mamát.

Máli (*Pityeregve*): A legjobb anyát. (*Mind sírnak*)

Eduárd (*a szögörökhöz ül és megüti a billentyűket*).

Bodáné (*Hirtelen*): Mit akar?

Eduárd: Ha megengedi, majd kísérem. Azt hiszem, hogy ha belekapok valami szomorú gyászindulóba, hát önöknél is könnyebben fog menni a sirás.

Bodáné (*Málihoz*): Hozasd elő a kufferjeimet és pakolj be mindent. Egy percig sem maradok itt ezen a helyen. Legjobban teszed te is, ha jössz velünk. Bolond az, a ki egy nevetlen hiénával egy kalitkába zárhatja be magát.

Máli: De édes mama.

Bodáné (*Eduárdra mutat*): Vagy megyek, vagy kérjen bocsánatot.

Máli: Oh, mama, ő nem fog habozni egy pillanattig sem. (*Eduárdhoz.*) Kérjen bocsánatot.

Katika: Csókoljon kezet.

Eduárd (*megcsókolja Bodáné kezét*): Inkább ezerszer bocsánatot kérek, semmint hogy ily hamar elutazzék. Ah, milyen csapás volna ez!

Bodáné: Gunyolódik?

Eduárd: Ugyan mit gondol? Hát nem valóságos csapás-e az, ha egy szerető anyós hirtelen elutazik? Éj, éj, már hogy is lehetett olyat gondolnia.

Bodáné (*oldalvást nézi Eduárdot. Magában*): Pedig, úgy tetszik, hogy gunyolódott.

Máli: Tehát a mellett maradjunk. Ma estére a vacsora ez lesz: Hal tartármártással. Vesepecsenye mustárral és francia salátával. Könnyű habos kók és krém. Utána pedig zsardinetto.

Bodáné: Igen helyesen.

Katika: A francia salátát mind én eszem meg.

Máli: Nos, Eduárd, úgy-e, maga sem mond most már ellen?

Eduárd: Nem. Legyen a vacsora ez. Semmi kifogásom többé. Hanem azt már most megmondhatom, hogy én ezen a vacsorán nem veszek részt. Elmegyek a vendéglőbe, csináltatok rostélyost fokhagymával, eszem rá turós csuszát s azután majd visszajövök.

Bodáné: Megörült?

Eduárd: 1887 ápril 19-dikén.

Bodáné: Nem ön, hanem én.

Máli: Nem a mama, de én. Minek mondtam ki az «igen»-t.

Eduárd: Nem olyan nagy dicsőség ez, hogy érdekes volna vetélkedni érte. A tény az, hogy mikor én Málinak udvaroltam, akkor az egész családnak az tetszett, a mi nekem. A mama azt szerette, a mit én; a Máli azért rajongott, a miért én. A mit én mondtam, az jó volt. A mi az én véleményem volt, azt magukévá tették. Még az öreg úr is, szegény, a ki papucs alatt volt . . .

Katika: Ne bántsa a boldogult papát!

Bodáné: Gyáva az, a ki halottat sérteget.

Eduárd (*hevesen*): Akkor éltek-haltak a túrós csuszáért, mert tudták, hogy az az én kedvencz eledelem.

Máli: Sohse szerettem.

Eduárd: De megetted. Akkor rostélyost is sütöttek és fokhagymát kentek rá.

Bodáné: Brrr!

Eduárd: Most brrr, de akkor bevágott egy egész porcziót és azt mondta, hogy nincs annál jobb eledel az egész világon.

Bodáné (*mintegy akaratlanul*): Bele is betegedtem.

Eduárd: Persze, most azután, hogy a kisasszony már Szivesné ő nagysága, most már nem kell komédiázni. Most már francia konyha kell és az én gyomrom paraszt gyomor. (*Az asztalra üt.*) Hát majd adok én halat tartármártással. Kirepül innen minden mustár, meg minden francia saláta. (*A mellére üt.*) Én mondom.

Máli (*daczosan*): Azért is az lesz.

Bodáné (*elragadtatva*): Az én vérem.

Eduárd: Fájdalom.

Máli (*Eduárdhoz*): Ha nem tetszik: menjen a vendéglőbe.

Bodáné: }
Katika: } (*Egyszerre*). Menjen a vendéglőbe!

Eduárd (*végig néz rajtuk*): Boldog idők! Emlékezik-e arra, kedves mama, hogy mikor évekkal ezelőtt ott voltam vizitben önöknél és készültem a vendéglőbe, akkor így szólt (*Bodánt utánozva; nyájasan*): Ne menjen a vendéglőbe. — És te Máli, emlékszel-e, mikor így szóltál: (*Málit utánozva; szeretetreméltó, félénk hangon, lesütött szemekkel*). «Maradjon nálunk.» (*Katikához*). És maga kis pötty teremtés, belekapaszkodott a kabátomba és ezt mondta: «Majadjon itten.» Ugyan kérem, miért nem fityülik most is azt a régi nótát??

Máli: Neveletlen.

Bodáné (*Málishoz*): Hozd elő a kuffereket.

Eduárd (*szólálatkészséggel*): Majd én hozom. (*Indul.*)

II.

Személyek.

ÖZVEGY BODA MENYUSNÉ. SZIVES EDUÁRD.

KATIKA, leánya. MÁLI, felesége.

PIPACS ALFONZ.

(Szinhely: az előbbi szoba.)

Pipacs (*mindkét kezében egy-egy virágbokréttával belép*): Csókolom a kezeiket.

Eduárd: Milyen pompás egy fiú. Tudja, hogy szeretem a virágokat és hozott mindjárt egy egész ölbevalót. Köszönöm Alfonz.

Bodáné (*Pipacshoz*): Nézzen Eduárdra jól és meg fogja látni, hogy milyen elégedett. Csupa tréfa, csupa szellem. Hja, egy boldog férjnek ilyennek kell lenni. (*Szeretetteljesen megpaskolja Eduárd arcát.*) Tudja a gonosz, hogy mindenki szereti.

Eduárd (*elámulva néz*).

Pipacs (*Málinak nyújtja az egyik csokrot*): Ez nagysádnak.

Máli (*a csokrot átveszi*): Ön igen figyelmes és gyöngéd.

Pipacs (*a másik csokrot Katikának nyújtja át*): Ez a kisasszonyé.

Katika (*szemérmesen veszi át a csokrot. Szemlesütve*): Köszönöm.

Eduárd: Hát a mamának nem hoztál egy harmadikat?

Bodáné (*gyorsan*): Pipacs úr igen lekötelezett mindannyiunkat. Valóban bámulatos az az érzék, a mivel leányaim ízlését eltalálta és az az ízlés, a mely a csokrokban nyilatkozik. Főlségesek. (*Málishoz*): Nos, mit habozol? Pipacs úr nem fogja azt zokon venni, sőt természetesnek találja azt egy olyan asszonytól, a ki férjét annyira szereti, mint te.

Máli (*kérdőleg néz Bodánéra*).

Bodáné (*Pipacshoz*): Lássá, uram, a mi családunkban ez már így szokott történni. Máli örül, igen örül ennek a csokornak, a mit az ön udvarias gyöngédségének köszönhet, de az első gondolata mégis az volt, hogy egy virágot kiszakítson belőle és a férje gomblyukába tűzze. (*Málishoz*): Ne szégyeld magad, Máli. Pipacs úr tudja, hogy imádod a férjed és természetesnek találja. (*Pipacshoz*): Ugy-e, uram?

Pipacs: Oh, asszonyom, látni is boldogság ily szerelmet.

Máli (*a csokor egyik kitépelt virágát Eduárd gomblyukába tűzi*).

Eduárd (*félre*): Ezek most mindjárt én velem tűntek.

Bodáné (*Katikához*): A csokrot tedd ide az asztalra. Hanem (*megfenyegeti*) semmi gyermekség és semmi túl-

lelkesezés. (*Pipacshoz, panaszkodva*). Képzeld csak! Azt a virágot, a mit a bálban öntől kapott, még ma is őrizi és majd kikaparta nénye szemét, a miért az ki akarta dobni. Tudja, nagy gyermek, a ki még nem ismerős a világgal és nem tudja azt, hogy a csinos fiatal urak igen könnyeh adnak egy-egy virágot, de azután el is feledkeznek róla. (*Hirtelen*). Máli, az istenért!

Máli (*ijedten*): Mi baj, mama!

Bodáné: Mielőtt Pipacs úr jött, Eduárd olyas valamit mondott, hogy szivarozni akar.

Máli: Azonnal mama. (*Kifut s szivarokkal tér vissza. Egynek levágja a végét, Eduárd szájába teszi és gyufát gyújt.*)

Bodáné (*súgva Pipacshoz*): Ugy-e? Egy boldog férj.

Pipacs (*sóhajt és Katikára néz*).

Máli (*Eduárdhoz*): Ég?

Eduárd: Nem. (*Félre*). Égni ég ugyan, de jól esik egyszer életemben kiszolgáltatni magam a feleségem által.

Máli (*gyufát gyújt s Eduárd szivarjához tartja*).

Katika (*Eduárdhoz*): Parancsol még valamit, Eduárd.

Eduárd (*Félre*): Na hiszen várj. (*Fent*). Kérlek, hozd be a szobából a szivarszopókát. (*A székben kényelmesen hátra dől.*)

Katika: Hozom. (*Feltűnő gyorsan el.*)

Bodáné (*súgva Pipacshoz*): Igen szeretjük és elkényeztettük. Persze, ez baj, de mi már ilyenek vagyunk. Tudjuk ugyan, hogy nem jól van, de mégis tesszük.

Pipacs (*sóhajt*).

Eduárd: Mama!

Bodáné (*figyelmes készséggel*): Nos édes fiam?

Eduárd: Hívjuk meg, illetőleg maraszszuk itt Alfonzot vacsorára.

Pipacs (*savartan*): De barátom, valóban, kérem...

Bodáné: Ezt a nélkül is megtettem volna, habár nem tudom, hogy Pipacs úr ily szerény helyen, ilyen társaságban jól találja-e magát.

Pipacs: Oh ké...

Bodáné (*közbevág*): Annyit azonban tudok, hogy mi igen-igen szívesen látjuk s hogy ha nekünk örömet akar szerezni, akkor meghívásunkat nem utasítja vissza.

Katika (*besiet*): Edus, itt van a szivarszipka (*ül akarja adni*).

Eduárd: Nem ezt kértem.

Bodáné

Máli } (*egyszerre*): Hát melyiket?

Katika }

Eduárd: A melyiken borostyán szopóka van.

Máli: Hova tetted?

Eduárd: Nem tudom. Hanem majd megkeresem. (*Fél akar állani.*)

Máli (*visszatolja*): Nem. Nem. A megkeresés a mi dolgunk.

Bodáné: De Máli, Katika, az istenért siessetek. (*Máli, Katika el.*)

Eduárd: Most jut az eszembe, hogy az íróasztal tetején van. Én azonnal megtalálom.

Bodáné (*gyorsan*): Az íróasztalon? Majd hozom én. (*Elsiet.*)

Eduárd (*Pipacshoz*): He! Mit szólsz ehhez az úri kényelemhez?

Pipacs (*sóhajtva*): Nagyszerű, bámulatos család.

Eduárd: Igazad van. Valóban bámulatos (*sóhajtva fanyarul*). Hátha még úgy ismernéd, mint én.

Pipacs (*szemérmesen*): Lehet, hogy nekem is lesz szerencsém megismerni.

Eduárd: Meg is emlegeted.

Pipacs: Mit mondtál?

Bodáné (*sietve jön, a szipkát hozza*): Itt van édes Eduárd. (*Pipacshoz*). Mondja, nem egy valóságos basa ez az én vöm? Mindannyian az inasai vagyunk. (*Leül Eduárd mellé és kezeibe veszi a kezét.*)

Pipacs (félre): Eszményi anyós.

Máli }
Katika } (belépnek).

Eduárd: Tehát bevezetett dolog, hogy Alfonz itt marad vacsorára?

Bodáné: Reményelem, hogy nem mond nem-et. (Pipacsra mosolyog.)

Pipacs (elérzékenyülve): Ohhh, nem.

Máli: Milyen kedves.

Katika: Valóban az.

Pipacs (érzéssel Katikához): Ohh, kisasszony!

Eduárd: Hanem hát mi lesz ma vacsorára?

Bodáné: Az igaz. (Pipacsos) Szereti a rostélyost?

Pipacs: Imádom.

Bodáné (örömmel): Valóban? Egészen a mi izlésünk. Máli attól rontotta meg a gyomrát mindig és Katika azt mondja, hogy «csak egy rostélyos van a világon». Edus szintén rajong érte.

Eduárd (Pipacsos): A túróscsuszát is szereted?

Pipacs: Ahh, de mennyire.

Bodáné: Na, ez kitünő. Éppen az imént beszéltük meg Edussal, hogy a vacsora ma ebből fog állni.

Eduárd: A mama indítványozta.

Bodáné (föltudalvást nézi Eduárdot): Mintha te mondtad volna.

Eduárd: Dehogy, én csak örömmel egyeztem bele.

(Hirtelen.) Egy pohár vizet.

Bodáné }

Máli } (egyszerre fölugranak).

Katika }

Eduárd: De nem, még se kell.

Bodáné (nyájasan): Milyen szeszélyes maga Edus.

Máli: Tudja, hogy jól áll neki.

Eduárd: Hanem egy pohár bort, azt meginnék.

Máli (gyorsan): Azonnal. (El.)

Eduárd: Elfeleltem mondani, hogy a vörösből és ő most majd fehérét hoz.

Katika: Én majd megmondom neki. (El.)

Eduárd (Bodánéhoz): Lesz szives a mama intézkedni, hogy két poharat hozzanak.

Bodáné: Hogyne. Sőt magam hozom. (El.)

Pipacs (elragadtatva): Eduárd, te vagy a legboldogabb ember a földön!

Eduárd: Hát még akkor milyen boldog lennék, ha többször volnál te itt.

Pipacs: Óhajtod?

Eduárd: Meghiszem azt.

Pipacs (melegen): Köszönöm.

III.

Személyek.

SZIVES EDUÁRD. PIPACS ALFONZ.

(Egy évvel később.)

Pipacs }

Eduárd } (Nézik egymást szomorúan).

Pipacs: Te, Edus! Ugy-e jól volna, ha a feleségeinknek volna vagy három eladó leány húga és mindig volna itt egy-egy udvarló, a kire számítanának?

Eduárd (sőhajít).

Pipacs: Vagy ha legalább csak egy is volna, hogy én is lehetnék egyszer olyan zsarnok, olyan bosszúálló, mint te voltál akkor, midőn két yirágcsokorral állítottam be.

Eduárd (sőhajítva): Azóta sem ettem rostélyost itthon.

Polgárháború.

HUGO VICTOR.

— A Svásadok Legendájából. —

A tömeg rémesen, vadúl ordít halált;
Közül az áldozat büszkén, nyugodtan állt;
Nem kért s nem is adott soha irgalmat az;
S ordít a csöcselék: «Hadd vesszen el a gaz!»
De a halállal ő egykedvűn szembe néz,
A játszma elveszett, most jö a fizetés, —
És ez halál legyen. — Nyüzsgő utcákon át
Házából a győzők ordítva hurcolák.
«Halál fejére!» — Úgy törtek odvába rá;
Ruhája véresen rongyban fityeg alá. —
A kik a zsarnoknak mindig vak eszközül
Szolgálnak, ez ember egy volt azok közül;
Gyilkolni mindig kész, — nem kérdezve sokat,
Brutus vagy Scaevola, abban nem válogat.
Félelmet, irgalmat sosem ismert ez itt.
Így ment, — a puskapor fölperzselé kezit.
Gallérján egy asszony egyet röhögve ránt:
«Poroszló, térdre! Ez nem egyszer lőtt reánk!»
«Úgy van», felelt amaz. — «Halál reá!» üvölt
A nép. «S nyomba!» «Nem, a Bastille-ba vigyük őt!»
«Az arsenálba!» «Fel!» — «A hol tetszik, — nekem
Mindegy» szolt a fogoly, míg azok sebesen
Megtöltik fegyverök. — «Halál rá!» «Vesszen el!»
«Lőjjük le, mint farkast!» — S nyugodtan az felel:
«Farkas vagyok, de ti kutyák vagytok, gazok!»
«Még ingerel!» «Vesszen!» S öklük rázzák azok
A kihívó felé. Tar homloka felett
Már sötét, zord árny ül, s ajkán vad gyűlölet.
«Halál rá!» «Vesszen el!» ordítja száz torok.
Szemébe még kigyúl a düh, mint hánytorog
A hydra szárazon. Ő csak tovább halad,
S mindig nyomában ott az ordító csapat.
Ment, — a holtak között, kiket talán keze
Ölt meg, eltelve már, vad undort éreze.
Rémitő a tömeg, ha tombol, mint vihar;
De őt minél inkább bántá szidalmival,
Annál magasbra még emelte föl fejét;
Mint gyűlölé őket, s azok mint gyűlölék!
Mint lőné sorba mind, mint már annyit lelőtt,
Ha ő vón' a győztes! — «Két nappal ezelőtt
Hogy' puskázott még ránk!» «Halál rá!» «Áruló!»
«Hitvány czudar!» «Gaz kém!» — Egyszerre gyöngé szó
Hallatszik: «Az atyám!» — Alig hallják neszét,
De mégis úgy hat, mint ha fény terjengne szét.
Egy gyermek lép elő. Egy hat éves gyerek;
Kitárja karjait, úgy esd és fenyeget. —
Halált ordít a nép. — «Nem várhatunk soká!»
A férfi térdeit a gyermek átfogá.
— Mintha körtené fejét glória-láng, —
«Hogy téged bántsanak, nem engedem, atyám!»
Házukból jött el ő, mit üresen talált. —
A zaj nő; a tömeg vadúl ordít halált.
«Le vele!» «Áruló!» «Halál rá!» «Vesszen el!»
Az ágyú-bömbölés rá messziről felel. —
Vad arczokkal tele az utca. — «Vesszenek
A királyok! — Papok! — A gaz miniszterek!»
«Mind egyikép' banditák!» «Irtsuk ki hát a gatz!» —
A gyermek fölkiált: «Hisz' már mondtam azt,
Hogy az atyám!» — «Mily szép.» Mond egy nő szeliden.
A lélek fénye rezg kék szeme tükrében;
Arczát köny áztatá. Rajt' tiszta ruha van. —
S egy más nő kérdezi: «Hány éves vagy, fiam?»
S felel: «Ne bántsátok apám, halás leszek!»
E szókra ott sok szem pilláján köny rezeg.

És nem fenyegetik őt már úgy, mint előbb. —
 S a legvadabbakból im' egy most közbe lép
 És szól a gyermekhez: «Eredj!» «Hová?» «Haza,
 Anyádhoz!» «Anyja rég halott» mond az apa.
 «Hát nincs más senkije, csak ön?» «Az mit se' tesz!»
 Mond a fogoly kurtán, — s keblén, mit rongy fedez,
 Fölmelegíti a két kis kezét, a mint
 Így szól a gyermekhez: «Keresd föl Katalint!»
 «A szomszéd asszonyt?» «Azt. Eredj hozzá!» «Veled?»
 «Én majd utánnad mék.» «Nélküled nem megyek.»
 «Miért?» «Mert bántanak ezek majd téged!» «Úgy?»
 S a csapat-főnek az apa fülébe súg:
 «Eresszen el kicsit, hogy szólhassak csupán
 Egy szót a gyermekkel; ha tetszik, azután
 Agyon lőhetnek ott az utca-szögleten,
 Vagy bárhol is!» Amaz zordan felel: «Legyen.»
 S szabadon engedé, úgy félig a fogolyt.
 «No, ládd! barátaim ezek!» az apa szólt.
 «Sétálok itt velök. Légy hát okos, eredj!»
 Arczát oda tartá apjának a gyerek,
 És ment, elégülten, nyugodtan, félelem
 Nekül. — «Magunk vagyunk. Végezzetek velem.»
 Az apa szólt. «Megyek, csak mondjátok, hova?»
 De a tömegbe', mely, mint tenger tombola
 Előbb, moraj kel, és — mint megrezdül az a
 Hűs széltől — megborzong s kiált: «Eredj haza!»

Ifj. Szász Béla.

Mit tett volna?

(Költemény prózában.)

Irta:

HERCZEGH FERENCZ.

A fiatal hercegnő lassan léptetett fehér lován a lejtős úton, kissé hátrább apródja követte, szarvasbőr keztyűjén úrnőjének kedvencz sólyma ült.

Mikor betértek a domboldalón kanyargó gesztenye-lyigetbe, a zúgó fák fehér virágesőt hintettek fölējük.

Egy-egy eltévedt napsugár villogva tört át a zöld lombkupola derengő homályán; a fejedelelnő márványhideg arczára a csodás fény szelid, majdnem fájdalmas vonást varázsolt, sárga haja bűvös fényben ragyogott.

A Szarvas-forrásnál kíváncsi rigó rikoltott a sötét lomb alatt.

— Fáradt vagyok, mondta halkan a hercegnő.

Az apród leszökött nyergéből, hogy úrnőjét lováról lesegítse. Midőn ez apró kezét a fiú vállára fektette, tüzes paripája, a sólyom szárnycsattogásától megvadulva, felágaskodott, — a hercegnő egy gyönge sikolylyal apródja erős karjaiba hanyatlott.

Az apród egy pillanatra érezte a puha karok nyomását, érezte a büszke kebel dobbanását, arczát meleg lehelet érte... Elpirult csipkegallérja szegélyéig, szíve vadul lüktetett, agyán egy merész, egy örült gondolat cikázott át. Ha most ajkán csókolná ezt a büszke asszonyt!

Szédület fogta el, de aztán megrémült felségsértő ötletétől és úrnőjét remegő karjaiból óvatosan a gyepre bocsátotta. Lihegve futott a paripa és a sólyom után. Mire mindkettővel visszatért, úrnőjét a forrás mellett találta. A mohos sziklán ült, homlokát kezébe támasztotta.

— Valjon mit tett volna, ha ajkán csókoltam volna? gondolá az apród, de mikor a reáirányított, sötét tűzben égő, talányos szemekbe tekintett, elsápadt.

— Kerékbe töretne, hisz oly kevély, oly irgalmatlan...

Az erdei madarak ijedten rébbentek szét, a csalitból kürtszó bűgött és előtörtetett a fejedelelnő kísérete: a püpos kancellár, a sárga főudvarmesternő, a kíváncsi hölgyek és a fényes lovagok.

A fejedelelnő nem válaszolt bókjaikra, hanem nyeregbe szállt és előre elvágatott. Tengerzöld ruhája lobogott a szélben, összeszorított ajkai körül egy keserű vonás mutatkozott.

— Valjon mit tett volna? töprengett magában az apród, miközben utána vágatott.

*

Évek multán egyszer a szép hercegnő, vadász-kiséretét messze megelőzve, egy hatalmas fehér szarvast vett ülcözőbe. Ott a Szarvas-forrásnál a halálra hajszolt vad bőszerűen visszafordult irgalmatlan üldözőjére és éles agancsaival felöklelte paripáját. Az elősietett kíséret haladokolva találta úrnőjét a vergődő ló alatt.

A hercegnő szilárd hangon tudatta kancellárjával végakarátát, azután apródjának csókra nyújtá szép kezét és örökre lezárta büszke szemeit.

A szarvasokat kiirtották a rengetegből, a forrás mellé fehér márványtemplomot építettek.

*

Az apródnak nem volt többé mit keresnie a fejedelmi várban.

Elmondott egy rövid imát a fehér templom küszöbénél, aztán ama kopár hegyeknek vette útját, hol őseinek vára állott.

Éveken át ült omladozó sziklafészkében. Emlékében mindinkább elmosódott büszke úrnőjének képe; ha vissza-visszagondolt a fényes udvari életre, egy megoldatlan kérdés kintozta:

Mit tett volna a hercegnő, ha megcsókota volna?

— Nagy veszélyben voltam ekkor, szokta mondani, de szeretném tudni, mit tett volna?

Az apród egyszer nagyon elunta magát a várban. Egy éjjel, — a szürke felhőfoszlányok tavaszi szél szárnyán vágattak el a sápadt hold előtt, — egy éjjel csatlósaival lecsapott a városi kufárokra, kik megrakott szekereikkel a völgyön átvonultak.

A városi zsoldos népség ezúttal nem futott meg a pánczélos lovasok láttára, hanem helyt állott és kimutatta a foga fehérét.

Éjfélkor nyikorogva vonultak tovább a nehéz szekerek, a csatlósok szép rendben függtek egy tölgy ágain, az országút melletti csalánbokorban bezűzött koponyával fetrengett az apród, — a rabló lovag.

*

Földi életében nem tűnt ki sem jóban, sem rosszban, czél nélkül élt és dicstelenül halt meg: ezért a túlvilágon örök közöny lett sorsa.

Árnya a boldogság és fájdalom érzete nélkül, álmodozva keringett a végtelen térben, a merre egy titokzatos lehelét vitte.

Egyszer végzete egy ezüstszürke felleget sodort útjába. A ködfoszlányból emberi vonások bontakoztak elő, egy sötét fényben égő, ismerős szempár irányult reá.

Az apród felijedt álmodozásából. Emlékében csodálatos képek tüntek fel. Meleg napfényben fürdő földi tájak, vadászkiáltások bűgása, sötét erdő méhében hűvös forrás s egy szép, büszke asszony, ki karjaiban pihen... Ama kérdés pedig, ama megoldatlan kérdés ujult erővel csendült meg lelkében.

— Rám ismersz, úrnőm? kérdé.

— Apródom? — mondá egy lány hang — ki ejtette homlokodon e szörnű sebet?

— Rosszra fordultam, hogy elhagytál.

— Rosszul tettem, hogy elhagytalak.

— Mielőtt örökre elválnék, felelj egy kérdésemre... Emlékezel a Szarvas-forrásra?

— Sötét erdő méhében, illatos virágosót hintenek reánk a zúgó fák . . .

— Igen és te, úrnöm, fáradtan szállsz le lovadról és egy percze apródod karjaiban pihensz . . .

— Apródod szíve oly viharosan dobogott.

— Ha akkor, hercegnő, ha akkor megcsókol apródod, mit tettél volna?

— Egy csókjáért odaadtam volna koronámat!

Egy titokzatos lehelet szétsodorta a két árnyat, mindketten visszasülyedtek álmodozásukba és lassan úsztak tovább a szürke örökkévalóságban.

Egy piros tojás regénye.

Irta:

IVÁNYI ÖDÖN.

I.

Az «Arany Griffmadár» a legszebb szálloda Gyopárhátton, a szálloda tulajdonosnője a leghamisabb özvegy asszony az egész Hegyalján, Lajos úr a legdivatosabb festő a párisi Salon-ban és Sir John Clinch a legkülön-
 czebb angol a kerek földön.

Laknak pedig husvét nagyhetében a fentdicsért «Griff»-ben: a menyecske földszinten, Lajos úr és az angol az első emeleten, egymás szomszédságában.

Az özvegy nemcsak hamis, de szép is s a szállodán kívül van neki harminczezer forint aranyrentéje. Lajos úrnak van hosszú haja, kecskeszakáll, hirneve, bogarai, párisi kabátja és sógorsági viszonya az özvegyhez, ki hazacsalta a piktort Párisból ünnepelni. Sir John-nak pedig van szalmaszín pofaszakáll, vörös szempillája, rettenetes komolysága s az a raptusa, hogy szenvedélyes gyűjtője a művészi speciálításoknak s ebből a célból barangolja a világot. Gyopárhátton azonban a savószínű fürkésző szemek más különlegességet nem tudtak felfedezni, mint egy görög isten ballábát, a mit a vályogvető cigányok leltek a szőlős kertek alatt.

Nagy péntek délután a «Griff»-ben a következő eset történt.

Sir John jól ebédelvén s kissé felöntvén az angol garatra: nagyon megkivánta a lustálkodást. Ledőlt a balzac-ra, hozzálátott az emésztéshez s vörös pilláival addig hunyorgatott, míg a tele has boldog álmodozása erőt nem vett rajta. Épen annál a pöntnél, hol a szendergés hortyogásba megy át, felriasztja valami . . .

A szomszéd szobában valaki füttyült és pedig teljes tüdőerővel, azt az ismeretes melódiát cifrázva, hogy «ucczu bizony megérett a saláta . . .»

Sir John vörös pillái fölemelkedtek. A derék emésztő hamarosan nem tudta kivenni, madár- vagy emberhang zavarja-e meg nyugalmát, az az egy világos volt előtte, hogy e fülsiklandó muzsika mellett lehetetlen aludni.

Ej — ha madár, hát elhesseli, ha ember elhalgatja, gondolta magában és fölkelt. E közben eszébe jutott, hogy ő nemcsak délutáni sétájában megzavart halandó, hanem alkotmányos állampolgár is egyszersmind. Az egyéni szabadság tiszteletét dajkája tejjével szívta be magába. Ha ember a füttyülő, úgy jogát minden megzavarás ellen megóvjá.

Két jog kiegyenlítése forgott tehát fenn. Ez nem történhetik más, mint parlamentáris úton. Sir John fölhúzta keztyűit, fogta kalapját, állig gombolta salonkabátját s bekopogtatott a szobába, honnan a sérelmes fütty kihangzott. Talált pedig itt egy mellényre vetkőzött fiatal embert, ki törökösen fölkuporodva egy pamlagra, valami gömbölyű, vörös tárgyat karmolászott egy tollkés hegyével.

Kölcsönösen bemutatták magukat egymásnak s mi-
 alatt a fiatal gentleman, Lajos úr magára rántotta ka-

bátját, Sir John az ő savó-szemeit az említett vörös gömbölyűsége tapasztá, mely nem volt egyéb, mint egy tyúktojás, berzsenynyel szép pirosra festve. Volt pedig a piros tojáshéjra karékolva, egy csoport pufók Amor, kik egy isteni szerelmes pár körül szorgoskodnak, ellátva őket nektárral, ambróziával, narghilével, ananászszal, mi egyéb-
 bel. Az egész remek egy kis kép volt; finom, eleven, mint egy rézmetszet első levonása.

Az angol szívni kezdte a két első legnagyobb fogát, mi azt jelentette, hogy csodálkozik, aztán kétfelé simította pofaszakállát s megfélekedve idejövetele céljáról, rámutatva a tojásra, így szólt:

— Eladó?

— Dehogy. Tréfás meglepetésnek készül.

— Minden lehet eladó. Én megveszem. Csináljon mást.

Lajos úr, ki különben sem állhatta ki ezt a hosszú képű, feszes angolt, boszankodni kezdett.

— Sajnálom uram, de . . .

— Adok tíz fontot.

— Hiszen ön egész tojáspiacot vehet azért a pénzért. Ez az egy azonban nem eladó.

— Adok száz fontot.

Az angol hátradőlt egy hintás széken, felhúzta térdeit s kezeivel átfogva azokat, egy elszánt, kitartó licitáns szemével nézett a tojásra.

A piktor pedig szinte vörös lett a haragtól s nagy kedve lett volna John urat hintaszékestől együtt felfordítani.

— Ismétlem, uram, ez a tárgy meglepetésnek készült, tehát semmi áron nem eladó. Ha ön mindenáron venni akar tőlem valamit, menjen el a párisi Salon-ba, ott van egy tuczat eladó képem.

Az angol látta, hogy hiába licitál, most már csak annyit akart tudni, — hamis mosolyra húzva hatalmas száját — hogy kinek készül a meglepetés. Lajos urat e hidegvérű tolokodás lefegyverezte. Hogy lerázza nyakáról a kíváncsi brittet, megmondta, hogy a tojás husvéti ajándék, az özvegynek készült. Sir John erre fölkelt s nagy méltósággal távozott.

II.

Délután Sir John egy negyedórát sétált az udvaron az özvegy ablaka alatt, ki varróasztalánál ült s dohányzacskót himzett. A britt keményen fixirozni kezdte a szép asszonyt, illedelmesen kivéve mindannyiszor fogai közül a havannát.

Fél óra mulva az angol ott nyujtogatta hosszú lábait az özvegy szalonjában, s dühösen kurizált, negyed-
 óránként szólva egy szót.

Szombaton délelőtt ismét ott ült az angol a nőcskével szemben vajszin-keztüös kezét térdein, szeméit az özvegy tele arcán nyugtatva. Ma még tüzesebben folyt az udvarlás: Sir John minden öt perczen megszólalt.

Délután a ki talpig feketében egy lord mayor ünnepélyességével állított be a földszinten: az ismét Sir John volt. Ezúttal nem udvarolt, hanem beszédet tartott. Előre bocsátva társadalmi állásának, vagyoni helyzetének egyéniségének általános rajzát, áttért a welsi öskastélyra, melynek termeiben rég nem lobogott a kandalló tüze. Pedig, folytatta, a tűzhely az, a mi az angolt angollá teszi; e nélkül a britt csak egy hánytvetett turista. A szép beszédnek, mely az alsóházban nagy hatást tett volna, az volt a vége, hogy ő Sir John Clinch nem akar többé Bäderrel kezében bolyongani, keres egy kis kezet, mely visszavezesse őt a Clinch-ek tűzhelyéhez — és ezennel van szerencséje a lady kezét tisztelettel megkérni.

Az özvegy csaknem sóbálványává lett. Zavarában alig tudta kimondani, hogy ő nagyrabecsüli Sir John; az ajánlat váratlan és meglepő rá nézve, azt hiszi; ő nem adott rá okot, — és végül, zavara tetőpontján, időt kért a gondolkozásra.

Mikor az angol visszavonult, az asszonyka egy tükör elé szaladt; látta, hogy szép és hogy piros, mint a rózsza. Nevetett ezen a bolondos angolon; de jól esett hiuságának ez a rohamos hódítás. Mikor aztán eszébe jutott, hogy John uram harminczezer font sterling évi jövedelmet emlegetett: elkomolyodott. De hát — Lajos! Erre a névre még nagyobb lett komolysága. Istenem, hát mit tudom én, mi vagyok én annak a Lajosnak, mikor nem szól egy szót sem. Hiszen én csak nem kezdhetem . . . .

Az özvegy egyetmást igazított magán, leghamisabb mosolyából rendezett néhány próbát s azzal, előbb topantva egyet lábával, fölment az emeletre s bekopogtatta a sógorhoz.

Ez, a nő beléptekor, alig tudta meg hirtelen nadrágja zsebébe csusztatni a vésett tojást. Az asszonyka adta a nagyon komolyt s nagy himezés-hámozás, szemlesütés, ruhafodorrendezés közt előadta az angol ajánlatát — azzal végezve, hogy

— Édes sógor, adjon most már tanácsot nekem.

Az édes sógor megrázta oroszlánsörényét, az áblakhoz sétált, meg vissza, kissé meghalványodott s megpróbált mosolyogni, de biz' az nagyon savanyún ütött ki.

— Édes sógorasszony, ily kényes kérdésekben nem jó tanácsot adni; kérje azt önmagától.

Az özvegy nem hagyott neki békét; tovább faggatta, mitől a pemzli-hős egyre izgatottabb lett s végül kijelentette, hogy bocsánatot kér, de neki dél óta fejszaggatása van s meg kell halnia, ha egy sétát nem tesz a szabadban.

A nőcske felhuzta piczi ajkait s durczásan távozott.

Lajos ur pedig fogta a gravirozott tojást s azzal a felkiáltással: «az is bolond, a ki asszonyban bizik», ugy teremtette a falhoz a meglepetést; hogy annak sárgája a falon maradt, többi része pedig szertehullott.

Sir John komoly alakja e pillanatban jelent még a küszöbön, egy darabig úgy állott ott, mint a köszöbor, látva a tönkretett remekmű romjait s aztán bevágta az ajtót.

Este az angol eltűnt és soha többé ez életben nem volt látható Gyopárháton. Az özvegy számára a következő levelet hagyta hátra:

«My lady! Egész életemben soha nem hazudtam. Családunk jelszava: igazság és kitartás. Igaz leszek. Nagyrabecsülöm önt, asszonyom, de ki kell jelentenem, én soha nem mertem volna megkérni az ön kezét, ha egy szenvedély, mely korlátlanul uralkodik felettem, nem sarkal e tetre. Sógora, ki egyike a legderekbabb gentlemaneknek, bár előzékenység dolgában némi utánpótolni valója van: egy remekművet készített. Becsületemre, soha nem láttam szebb, tökéletesebb metszést, a hollandiakat sem véve ki. Birása életszükséglet volt rám nézve. Ön nem ismeri, mi az: egy ritkasággyűjtő szenvedélye. Sógora megtagadta tőlem, mert önnek szánta. Megfogadtam, hogy mégis enyém lesz s miután egy Sir John Clinch, Welsből, nem lophat: nem volt hátra más, mint az ön révén megszerezni azt meg. Ugy közelítettem önt meg, mint gentleman, nem mint üzletember, meg lévén győződve, hogy így is jó vásárt csinállok. Sógora, ki derék gentleman, de kissé eszelős, megsemmisítette a remekművet. Asszonyom, érzem, hogy e nélkül lehetetlen számomra a boldogság, még oly tökéletes lény körében sem, a minő

ön. Mi nem látjuk többé egymást, asszonyom. Bocsánat és feledés. — Sir John Clinch.»

Az özvegynek az egész Sir John Clinchből csak a két nagy pofaszakál jutott eszébe. Ah — ha most belemarkolhatna azokba az ő rózsás ujjacskáival, mik görösen gyűrték össze a levelet.

Ekkor lép be Lajos ur, kezében koczkás utazósapka, vállán plaid, oldalán szivar és távcsötok.

— Ön is utazik? kiáltott föl az asszonyka.

— Én? Igen. És még ki?

— Mintha nem tudná! Ki más, mint Sir John Clinch, az én angolom. Hol jár az már!

— De hiszen Clinch ur és ön között . . . .

Az asszonyka elpirult — és pedig igazán és mig a fejcskérébe szaladt vér visszafutott szívébe, az alatt gondolt valamit.

— Én akkor nem mondtam önnek igazat . . . .

— Tehát az angol fellépése?

— Mese volt.

— Mese? És mig ön mesélt, én valósággal szenvedtem.

— Igazán? de hát miért?

— Mert szeretem.

És azon vették észre magukat, hogy nagyon nehezen tudnak kibontakozni egymás öleléséből, mert régen kisütötték már azt a természettudósok, hogy nagy a tapadás az erősen hevülő testek között . . . .

Mikor aztán Lajos ur ismét beszélésre használhatta száját, azt kérdezte a sógornőtől, hogy miért kellett az angolnak belekerülni az ő szerelmük credójába?

— Hogy megszólaltassam magát! Érti maga csunya néma ember?

III.

Két hó mulva Lajos ur leköltözött a «Griff» első emeletéről a földszintre s a «sógorasszony»-ból «lelkem édes» lett. — Nemsokára aztán Páris felé vitte őket a villámvonat s a gyopárháti asszonyka párisi nővé lett, mi először és bizonyára utoljára történt meg gyopárháti hölgygyel.

Csak egy hiányzott a menyecske boldogságából: megtudása annak, hogy hát micsoda remekmű volt az, melyért az angol megkérte kezét s utóbb lemondott arról. Ah — ez a rejtély mennyire bántotta Éva leányát!

A véletlen segélyére jött. Egy londoni lap Sir John Clinch «különleges» muzeumáról cikkezett. Lajos ur olvasván a cikket, fölkiáltott:

— Lám, ha megegyezünk angolunkkal, most én is képviselve vagyok a Clinch-muzeumban.

— Hogyan, édesem?

— Elmondom. Eddig elhallgattam, hogy milyen bolond heves ember voltam én anno Gyopárhát. Meg akartam lepni magát valami csinos husvétii prezenttel. John ur belebolondult, licitált rá, nem adtam. Végre is — nem lett senkié.

— Micsoda meglepetés volt az és mi történt vele? szólt a menyecske izgatottan.

— Az, kedvesem, egy szépen kikarcolt husvétii piros tojás volt és általam sajátkezüleg a falhoz vágatott — egy hamis száj kegyetlen meséje miatt.

A menyecske hangosan felkaczagott, hátravetette magát ülőhelyében s két kezét arczára tapasztá, mert elpirult a szégyentől, hogy őt egy tojásért akarta . . . .

— Oh, az a bolond angol! . . . .

Innen-onnan.

A magyar talpak napja. Ma van ez, márczius tizenötödikén, vagy hogy a mai nap stíljéhez híven fejezzük ki magunkat: *martius idusán.* Több, mint bizonyos, hogy Petőfi volt a legnagyobb magyar költő és több, mint bizonyos, hogy az ő *«Talpra magyar»* verse hatalmas alkotás. De az is több, mint bizonyos, hogy ezen a mai napon oly sokfelé, oly sokszor és olyannyira minden értelem és érzelem nélkül csendül meg ez a hatalmas vers, hogy estefelé az ember már alig veszi többé, mint a Boulanger-indulót, az *«Is-is-is»*-t, vagy a *«Fischerin du kleine»*-t. A gyöngébb idegzetű magyarok, talpaiknak örökös emlegetése folytán, lábujjakká suggeráltak s a hősiek nap estéjén már papucsban csoszognak. A faúsztatót tót atyafiak magukra veszik a légben szerte zengő *«Talpra magyar!»* kiáltást és sietve böcskorolnak tutajaikra. Ha pedig e napon valaki ránk kiált s viszont azt kérdezzük, hogy *«ki hí bennünket?»* — valahonnan bizonyosan azt nyerjük feleletül, hogy *«hi a haza.»* A ki meg ezen a napon arra kíváncsi, hogy mi van ott, vagy itt, — annak mindenesetre azt felelik, hogy *«itt az idő, most, vagy soha.»* Ma nincs más kérdés, csak az, hogy *«rabok legyünk, vagy szabadok?»* A kinevezési rendszerről pedig e huszonegy órán át szó sem lehet, mert mindenfelé csak azt deklamálják, hogy *«vadászatok!»* Még a törvényszéki tanú is, a ki az Országkavéházából azon föltett szándékkal indult el a bírósághoz, hogy ott esküszik bármire, a mi éppen akad, a bírő kérdésére, hogy mire esküszik, szórakozottan így felel: *«a magyarok istenre esküszünk, esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk.»*

A legutóbbi Csáky-reform. A boldogult Tréfort volt annak idején híres az agilitásáról, most Csáky gróf örvendez ugyanilyen hirnévnek. Úgy látszik, nem is az ember teszi, hanem a tárcza, azt a rengeteg mozgékonyt. Végre is, a közoktatási miniszter a főfő professora és direktora sok ezer kis és nagy diáknak s a diákokkal azt csinálhatja, ellenkezés nélkül, a mit épen akar. Csáky csupa gondolat, csupa hæv, csupa tetterő. Minden héten elsüt négy usque öt reformot. Van ezek közt kis-, közép- és nagyszabású egyaránt, de azért egyiket sem kell kicsinyelni. Kisszabású például, hogy ezután a Francisco-Josefinum aranyzinóros diákokcái épen úgy fognak csecse spádékat viselhetni, mint a bécsi terezianisták. Kedves az ilyesmi a gyerekeknél. A nebulók ott lebzselnek a verőfényes tavaszi vasárnap délutánján a budai filloxéras szőlők árka mellett s kezükben finom villogó aczéllal lesik a fürge gyíkot, mely meglapul a naptól ragyogó fehér kövek alatt. Nagyobb és jelentősebb reform ennél az, hogy Csáky miniszter megint meg akarja találni a tanulókkal a tanító, a tanítókkal a tanulók szívét. Mert a sok tanterv, tantárgy és tanóra között a szív, a vonzalom, a kölcsönös bizalom elveszett. A tanár urak légiója árasztja el ma már a kis diákokat is. Mindenik tanár sietve jön az ő tan-tölcserével, sietve tölti be a szegény kis fejekbe a maga speciális tananyagát — és sietve szalad tovább. A gyereket tanítják sokan s nem *neveli* senki. A tanuló minden tanárjában csak a szakembert ismeri, az *embert* nem. Minden tanár csak tan-tömlőnek nézi a gyereket, melyhez nincs több köze, ha csak beletöltötte úgy-ahogy a maga tan-anyag-adagját. Most Csáky ismét egy tanár kezére akar bízni egy-egy osztályt. Egy embernek lesz folyvást dolga, egy-egy osztály gyerekseregével. A kölcsönös megismerkedés, kölcsönös szeretetet, a kölcsönös szeretet kölcsönös nevelést hoz majd magával. Igen, — *kölcsönös* nevelést. Mert a tanár urakra is ráfér egy kis kedélybeli megenyhülés. Nekik sem árt, ha egy kicsit elhagynak tanridegségükből s ha néha egy-egy szegény kis kölyök jobban fogja őket érdekelni, mint egy másodfokú egyenlet. Az elkorázott tudakosság ezzel persze veszteni fog valamit, no, de talán nem is olyan nagy szerencsétlenség, ha a második gymnasium matheseos professora kevésbé bámul el ezután saját nagyságán, mely abban culminál, hogy olyanokat magyaráz nagy képpel szegény kis tanítványainak, a mi a tud. akadémia harmadik osztályát is méltányló álmodásba szenderitené. Szóval Csáky

ismét lekötelezi egy reformmal a magyar szülőket. S bárha az ifjúság olyan egészséges alkotás is, hogy hideget, meleget egyaránt kibír, s hogy se ilyen, se olyan rendszer mellett el nem pusztul, azért még mindig vannak olyan reformok, melyek határozottan jól esnek neki. Olyan ez a legutóbbi is, mely a Csáky-reformok közt bizonyára nem a legutolsó s nem is a legvégső.

Hannibal ante portas. Végre-valahára csakugyan közvetlenül a küszöbön áll és zörget a kapun a közigazgatási reform. A javaslat ott fekszik a t. ház asztalán. Már legfeljebb *«visszavonni és visszavonulni»* lehet vele. De erre semmi kilátás, habár parlamentünkben a *«visszavonás»* többféle értelemben igen megszokott dolog. A vármegye hívei, mint hajdan Zrinji Miklós kis csapatja, lelkesülten készülnek egy utolsó, elszánt kirohanásra, melynek lezajlotta után ama bizonyos ezeréves alkotmány-bástyát szépen lehordjuk, nehogy eldőlvén magától, agyoncsapja azt, a mit védenie kellene. *Hannibal* József, a parlamenti eszkimók szaporaságának s a fókák meddőségének híressé vált fölfedezője, ezenközben könyvet ereszt meg a közigazgatás reformjáról. Jó hosszú barna ember ez a Hannibal, de rettentően hű mameluk. Megse mukkant a közigazgatás reformjáról, a mig az kormányjavaslatképen meg nem volt. A mint most, a reformjavaslat valósággal már megvan, azonnal elkezd az sürgetni, még pedig épen ellenkező irányban, mint a melyben azt a kormány megcsinálta. Hannibal fogadni merne rá, hogy most már a kormány úgy sem csinálja vissza a kinevezést választássá, azért merészel olyan nagyon a választás mellett erősködni. Ime, egy *Hannibal*, a ki azért áll *«ante novas portas»*, mert szépen megvárta, míg azt becsukta előtte a portás.

Kikeleti hirnökök. A legbálgább poétai fogás a kikelet első hirnöke gyanánt az ibolyát, a második gyanánt a visszatérő fecskét zöngeni meg. Tapasztalás szerint a tavasznak másik két harsogóbb hirdetője van. Az első: az *«árvíz-panique»*; a második: a *«háború-panique»*. Az árvíz-panique, a kikelet ezen valóságos első fecskéje már megérkezett, sőt már gyors szárnycsattogással repül is fölünk el, tova. Az árvíz, mikor így elmúlik a veszedelme, valljuk be, nem is olyan rettenetes dolog. Néhány napig megtölti a pinczékét és a lapok hasábjait, s azután odább zúg s végtelen jóleső megkönnyebbülés marad utána keblünkben. Ez már megvolt, elmúlt, most várjuk a háborús híreket. Ilyenek is lesznek, mert nem hihető, hogy a tavasz ismét téibe forduljon vissza. A háború is olyan csak különben, mint az árvíz. A mig valósággal be nem üt, addig igen jól el lehet tűrni.

A dunaparti golya elmékedései. Hallom, nagy a panasz rám a közoktatási ministeriumban, s mert Csáky miniszter úr velem személyesen ki nem köthet, azokat a barátnőimet akarja megadóztatni, a kik hatalma alatt állanak, s kiket én olykor-olykor meg szoktam látogatni.

No, ha a derék fővárosi tanács engedné, ugyancsak drágán fizetnék meg szegény polgári iskolai tanítónők az én látogatásaimat. Nem elég, hogy már az én illő fogadtatásom is tenger pénzbe kerül, még fizessék ez idő alatt az őket helyettesítő tanítókat!

Ej, ej kegyelmes uram Ön igen kegyetlen tudna lenni, én nem ösmerek Önre, hisz azelőtt Ön jó barátom volt; oh bizonyára volt idő, mikor igen szívesen látott vendégszerető házábanál. Szinte hihetetlen, hogy most meg ilyen alattomos módon akarja megrontani mesterségemet; az pedig bizonyos, fejemet teszem rá, hogy a kegyelmes asszony semmit sem tud az Ön szivtelen mesterkedéséről, mert akkor, ez egyszer, bizonyára beleavatkozott volna hivatalos intézkedésébe.

Én nem is értem, mit türelmetlenkedik a miniszter úr, inkább türelmetlenkedhetnének azok a szegény tanítónők, a kiket, ha akarják, ha nem, megtisztelvek látogatásaimmal. Már úgy sem látnak

valami szívesen, mi mindent meg nem fognak hát tenni távoltartásomra, ha a miniszter kegyetlen indítványát valamikör mégis elfogadják! Pedig én már a mult napokban épen azon gondolkoztam, nem kellene-e ellenkezőleg azt kérelmezni, hogy látogatásaimkor külön pótlékot kapjanak a hivatalt viselő asszonyok, — s most tessék, még ők fizessenek!

S ez az egész ügy látszik csak question d'argent — az államnak ilyenre nincs pénze.

Classicus! engem ugyan el nem bolondítanak, nem azért vagyok gölyá! Hiszen mikor néha az a kitűnő szerencse jut osztályrészemül, hogy az állami ménések valamelyik istállójában tehetek hivatalos látogatást, olyankor látom, hogy van nálunk pénz elég.

Már az apaló mennyibe került! csak azért, mert feltették róla, hogy miatta sokat fogom látogatni a házat; aztán, hogy van ellátva a máma, a kit én látogatok!

Végre milyen komédiával várnak és fogadnak! hogy imádkoznak érkezésemért!

Mondhatom ez a leghálásabb szereplésem!

Persze van nekem annyi magamhoz való eszem, hogy belássam, hogy ez egész más dolog, mert ilyenkor fajcsikóval ajándékozunk meg a hazát, de mon Dieu! hát tehetnek arról a szegény polgári iskolai tanítónők, hogy ők nem — — —

Bizony, bizony rossz időket élünk, vagy legalább is — furcsákat.

Aztán csak prédikáljanak nekem az ujságíró urak az én nagy-jelentőségű nemzeti hivatásomról, nem hiszek nekik s ha tehetném, ezentúl csak Kis-Bér, Bábolna, Mezőhegyes látna, mert már úgy látszik csakis ott örülnek nekem igazán.

Igy legalább aztán Tolstoj barátomnak is kedvére tennék.

Gólya.

Saharai hangulatok.

Irta:

JUSTH ZSIGMOMD.

III.

Pár lépéssel odább, színes lámpák, egy zajos, fényes kivilágított mór-kávéház. Itt a zenészek a hosszú kávéház közepén kuporognak; itt csak trombita és dob a hangszer s a dallam még lármásabb, még egyszerűbb.

A falakra piros és kék koczkák vannak festve, a melyeknek tarka alapjától a fehér burnuszok élesen válnak el.

Itt is két tánczosné, két Ouled Nail tánczol. Egymást kézenfogva, mozdulatlan derékkel, rezgő hassal előre tipegnek. Széles turbánszerű fövegek, két oldalán duzzadó hajfonatok, a melyek a turbánból lelógó két vastag szövetkolbászra rácsavarodnak, hátuk közepén aranyfátyol csügg le, mellükön aranypénzekből egész háló — hozományuk már meglevő része — csügg le. Füleikben karperecz nagyságú arany fülönfüggők, keblükön aranylánczok, kabyl csatfok. Derejukon könnyedén feltűzött fátvolszövet gandura, arany karperecz lábaikon.

Egymást kézen fogva előre lebegnek, előttük szerencsen fiú, ki minden mozdulatukat utána mimeli. Térdre esik előttük, a két tánczosné hajlik jobbra-balra, a fiú derekával, karjaival, kézfejevel utánozza mozdulataikat.

Majd a fiú felemelkedik, a zene folytonos, gyors üteme ellankad, a dallam hosszan elnyúlik, a két tánczosné egymás vállára támaszkodva, lassan leereszkedik a földre.

Majd hirtelen felegyenésednek, s most még gyorsabban rezeg a húruk, még lázasabban tipegnek előre az elragadott hallgatók sorai között.

A dob mind erősebben szól, a czintányér hangosan csattog, majd a dallam hirtelen megszakad, s a két tánczosné mintegy megmered, megszakítja tánczát.

Az arab álmatagul kuporodik a magas padokon. Az álmék tán az örökkévalóságra emlékeztetik. Ilyen lesz a Mahomed paradicsoma. Kávé és mákonyfüst, tánczoló Oued nailok, végtelen lármás zene: ez a jövője. Ezért él, ezért hal meg...

*

A kávéház közepén két középmagasságu arab jelent meg. Gyors mozdulattal felkapták a porond közepére fektetett kardokat, üdvözölték egymást, s aztán vad zene kísérete mellett elkezdtek a kardtánczot.

Az egyik térdre esett, de úgy, hogy a jobb láb-szára végig csúszott a földön, míg a másikat ezen áthajtotta. Előrehajtott fejét mereven megszegte: kardját maga elé tartva, védő állásba helyezkedett. Érdekes fejű, sápadt arcú zömök ember volt, homlokán nagy forradás. Szemei kicsinyek, csillogók, tekintetéből csak úgy, mint rezgő ajkairól kegyetlenség beszélt. Sápadt arcát sárga selyem turbánja, sárga ujj nélküli kaftánja még sápadtabbá tette. Meztelen karjai csak úgy, mint arczkifejezése aczélizmos-ságra vallottak.

Társa, ki támadott, sötét szakállu, bajuszu beduin volt. Ez most felemelte szablyáját s a zene ütemére belecsapott a másik szablyájába, majd villámgyorsasággal egyet fordult a saját tengelye körül, kardját megcsóválta a levegőben, körül kúsza amazt s ismét kardjába csapott. Most hirtelen kicserélték szablyáikat s a másik kezdett támadni; de oly gyorsan, oly kitartással, hogy alig látszott már kardjának pengéje, csak csillogó karikák, tánczoló fénykigyók a levegőben.

Vad csattogás tette a dob és trombita harsogását még türehtelenebbé... mind gyorsabbak a kardok, mind fülhasítóbb a láрма... most már mindketten talpon, egy másodperc alatt tán tizszer is támadnak egymásra, felülről, alulról, minden oldalról jönnek a csapások, már-már szédítő a látvány... egy pillanat még s lehetetlen, hogy vérbe ne heverjenek előttünk: egy szédítő szökkenés, hirtelen egy csattanás s — csókkal végzik a «phantasiát».

*

Temetkezés. A sír három lábnyi mélyre ásva, a sírásók szétoszoltak, a csendes temető várja új lakóját. Egyik halom a másik mellett, egyik olyan kopár, mint a másik, fejfa helyett sárgombóc, virágok helyett a sivatag kavicsai... Síró dal messziről...

Férfiak hozzák vállukon a fehér gandurába öltöztetett, gyolcs lepellel letakart halottat. Mögöttük síró, jajveszékítő asszonyok, mind lefátyolozva, mind fehér, fejükre húzott köntösben. Az asszonyok fatalakban kusz-kuszt hoznak, a melyet a temetés után, a már ott várakozó éhes koldusok között kiosztanak.

A férfiak hada leereszti a halottat, úgy csak a szemfedővel letakarva. A hideg föld göröngyei egyenesen meleg testére hullanak... az asszonyok mind égneek emelik karjaikat s vad jajgatásban törnek ki. Majd a sír betemetve, az arabok egy irányba, feleségeik, leányaik más irányba hazatél indulnak.

A fehér árnyak most nesztelenül suhannak végig a pálmaligetek falai mellett, mintha csak az élők árnyai kísérték volna ki örök, nyugvó helyére az elköltözöttet.

*

Mór firdőben. Előbb hosszú folyosóba jutunk, a melynek egyik oldalát széles kerevetek foglalják el. Ezen gyékények, matrácok, s a matrácokon keleti sző-

nyegek. Itt hevernek aztán fürdő előtt vagy után lepedőbe burkolva, mákonyt szíva, kávézva a mórok.

Innen sötét kamrán keresztül nagy, felülről világított kupolás csarnokba. Itt kuporognak, fekszenek, szinte áthatlan gőzben a meztelen arabok. A csarnok közepén négyszegletes márvány fekhely, azon az egyik igazhívó hasra fekve álmodik. Gőzfelhőkön keresztül, bágyadt testtel a hurik édenkertjébe lát.

Ott egy másik a forró vizsugár alatt, úgy érzi, szétoszlik, felmegy a párákban . . .

Ez meg a gőzkamrában a tökéletes, a buta ellankadás gyönyörét élvezi.

Gőzfelhők, kába álmok, mákony, a külvilágot elmosó, csak az érzékeket ébren tartó vér, ellágyult gondolatok, érzések: minden a percz gyönyöréért. Ez a hangulat. . . Az a nép, a mely ezt a fürdőt kitalálta, midőn megszületett, megért az elmúlásra. Öregén ébredt öntudatra . . . öregén megy tönkre . . .

*

Sötétpirosan, haragos fénynyel merül a nap tűzkorongja az ég zöldes tenyerébe; a pálmák sudara hajladozik, szinte mégtőri derékban őket a füttyülő hideg éjszakai szél.

Porfelhőben tűnik fel a láthatáron egy lovas, ki eszeveszetten vágat felénk. Lovának lábai alig érik a földet, sörénye a szél szárnyain, fehér burnusza mint kifeszített vitorla hasítja a levegőt:

Ki lehet?

A ló dobogása hallik már. Itt van előttünk . . . itt iramlík el előttem. Mint a beduin fantomja — szélvész gyorsasággal vágat el mellettem, az arabok ijedten húzódnak el tőle, mindenki bámulva néz a lovas után . . . most már csak mint fehér pont, már túl a városon Ó-Biskra felé tart, versenyre kelve a puska lövés hangjával, versenyre gazellákkal, gyorsabban a szlugi*-nál, gyorsabban mint a fecskék.

Ki lehet?

Nem tudják. Feje burkolva, lova gyors, alakját fedi a kifeszült repülő burnusz.

Este hallunk csak róla.

Ott állott meg egy magányos arab háznál, valamivel túl a régi mecseten. Lova idegesen horkolt, kaparta a ház kapuját s rémes nyerítésével felriasztotta az egész Ouled-et.

A ház lakói csak késő este jöttek haza, keresték, keresték már harmadik napja elveszett fiukat. Örömtől sírva, felemelt karral, Allah nevét dicsérve ölelték át a lovast; kibemagzatjokra ismertek.

De a meleg karoknak, a forró csókoknak nem volt ereje a lovas hideg testét életre bírni. Meg volt halva . . .

Igen, az a fehér árny, mely végig hasította a pusztát s egyenesen napnyugatról jöve, versenyre kelt a bucsúzó napsugárral, csak árny volt, az eltűnt beduin árnya . . .

Kötelekkel volt lovára kötve . . . Halvány arcán nyoma sincs a veszedelemnek, csak fehér homlokán egy folt, csak szája szélén egy csepp vér, csak fehér burnuszán megaludt vér fekete csíkjai . . .

Megölték. Ki volt? Ki tudná megmondani?

Szeg a homlokába ütve, kitépve a nyelve, hegyes lándzsa a szívében . . . Elpusztítva gondolata, szava, érzése.

Igy parancsolta ezt bosszúálló Allah annak, a ki akarátát ott a sivatag mélyén, távol emberjárta ösvé-

* Arab agár.

nyektől végrehajtotta . . . Ugy legyen, a büntetést s jutalmat Allah önmagának tartotta fenn . . . az Ő akarata szent.

*

Abd 'El Baki Karival Sidi Okba-ba, a szent városba mentünk. Két órán keresztül a sivatag homoktengerébe bukdácsolunk, kocsink tengelyig a homokban . . .

Ott az út szélén szegény arab kis primitív faekével szántja a sivatag homokját s megtermékenyíteni igyekszik a kiszáradt, szomjas sövényt. Majd karaván halad el mellettünk. Lassan, méltóságosan lép ember és tevé, szinte a kelet fenséges nyugalma megelevenedve. Itt mindenki ráér, de hogy ne! a sivatagot járva nap nap számra, hét hétszámra, egy pár órával később vagy elébb? Ki bánja?

Amott egy pár békés gólya lépdel, akárcsak a mi messi pusztáinkon, arra meg darúcsapat száll Tuggustnak, az ismeretlen dél felé.

Az úton csak egy-két vándor-arabbal találkozunk, mindegyik hátán nagy bőrtok van, hatalmas karabély, a magányos sivatagi vándor hűségese kísérelője.

«Itt, ezen a helyen, két éve egy holttestre akadtam», mondja Abd 'El Baki, «Sidi Okba-ból jöttem hazalóháton, kanczám egyszerre megáll, horkolni kezd, majd felágaskodik . . . körülnézek, hús lépésnyire tőlem egy párolgó holttest, meztelenen, levágott fejjel . . .»

«És?»

«Egy Filiahi arab volt; később tudtam meg. Valószínűleg valamelyik nomád törzshöz tartozó beduin gyilkolhatta meg. Ki? máig sem tudják. A sivatag mélységes mély és hallgat», mondta titokzatosan szájára téve kezét.

Elhallgattunk mindaketten.

Kocsink rémségesen rázott. Most már egy darab szürkés földön jártunk . . . kocsisunkat azonban egy cseppet sem zavarta . . . arab dalokat dúdolt, a három ló meg lassú ügetéssel haladt toronyirányt . . .

Társam útközben vagy háromszor megállítja kocsinkat, vadászna, de hát nincs mit, a gólya szent madár, más állatot meg már egy órája nem láttunk.

Vagy két és fél órai döcögés után a városba érünk.

Sidi Okba sárházakból álló város nagy pálmavár közepén. Többnyire emeletes épületek, úgy mint Biskrában.

Ez a Ziban igazhívóinek Mekkája, itt nyugszik Sidi Okba . . . egyike Mohamed leghívebb, legkiválóbb apostolainak.

A mohamedán vallás megalapítása után 6-dik esztendőben elindult Mekkából, s kis csapatával csakhamar meghódította az izlamnak Afrika népeit, keletől nyugotig a félhold vallását hirdette s ezért szenvedt vértanú-halált.

*

A nagy Marabuh itt nyugszik az oáz közepén levő mecsetben, a mely a legrégebb Afrikában. Ide jöttek a távolból temetkezni a legkiválóbb törzsek agái, kadijai, a Ziban és Aures hercegei csak úgy, mint hajdanában a nagy khalifák, szultánok Mekkába vitették magukat, s arcczal a szent Kaaba felé fordulva haltak meg.

A szent város tele bélpoklos, sánta és vakkal, ide vándorol Ziban összes koldúsa, itt élösködik a zarándokok pénzen.

A boltos boltjai szűkek, piszkosak s télvék európai tárgygyal . . . kávéház kávéház mellett.

A város közepén a mecset. Bejárása kis alacsony pinczeszerű csarnokon keresztül vezet . . . ebben a szent kút, a melyből a lábmosás ceremóniájához meritik a

a vizet . . . mélységes a medre, a ledobott kő csak egy fél perc múlva ér le fenekére . . .

A kis patak szélén kuporodó, mosdó alakok . . . Tovább, menve fehér oszlopcsarnokba jutunk . . . itt már Abd' El Baki lehúzza saruit.

Én magam azonban csak a mecsetben követem példáját . . .

Az oly híres imaház alacsony épület, a melynek egyenes padmalyát primitív fehérre meszelt pálmaoszlopok tartják. Fehér fal . . . fehér oszlopok . . . a mecset közepén négyszegletű, elzárt, elfalazott szentség: a Sziđi Okbanája, a melybe csak rácsos ablakokon keresztül látni. A rácson (mint ez a Marabuh siroknál szokás), strucz tojások, szalagok, üveggolyók, tollak s más csecsebecsék.

A sir maga zöldes selyem szövettel borítva, a sir porondján szmirnai szőnyegek, egyik sarkában a szent, színes zászlója rongyokban . . .

A mohamedán zarándok gyertyákat gyújt a sir előtt — így fejezi ki kegyeletét a Hadzi iránt . . .

A mecset egyik fehér oszlopán korai kufik betűkkel a tán legrégebb arab felírás a világon: «Itt nyugszik Okba Nafa fia, az Ur legyen vele!»

*

Fenn a minaretben. Fenséges egyöntetű semmiség! Élettelenebb, mint a halál; ismeretlenebb annál, a mit nem tudunk. Amott óriási porfelhőt kavarr fel a forgószél s széteszlatja a négy világtáj irányában . . . majd a szélroham egy csapat darut vesz szárnyaira s viszi; ragadja magával arra felé, a merre sem élet, sem remény. A láthatár piros színt ölt, majd meg a pir elmosódik, a nap elveszti sugarait, lángba borul — a homokot szárnyaira kapja a szél, akár csak a tenger tajtékját a vihar. Egyes helyeken a szél szítálja a homokot s széteszlatja az aerben. Arczra borul ember s állat, halva a homok zizegő zenéjét . . . És látva feje felett átvonulni az örökpusztulást, szín, fény, hang elmosódik, a homok az úr e pillanatban élők, élettelenek felett.

Csattog, dörög az ég — majd elhangzik az is s csak egyhangú, tompa, ijesztő zúgás kél a Sahara forró, rémitő lehelete: a Számum . . .

Krisztián Glutsch.

— Márczius 15-iki história. —

Krisztián Glutsch! . . . Van-e, a ki e nevet ösmeri?

Bizony-bizony vajmi kevesen lesznek, a kik valaha hírt is hallottak felőle. S ez nem is csuda. Mert szó a mi szó, Krisztián Glutsch, noha megette már a kenyere javát, sohanapján se csinált világraszóló dolgot. Csak egyszer esett meg életében, hogy nagyon közel állt oda, a hol a világhistoria csinálódott, sőt ő maga is dolgozott rajta két nagy kérges tenyerével.

Ezt az esetet akarom én most elmondani, meg azt is, hogy mikép tudtam meg Krisztián Glutschról, hogy ő voltaképen mégis historiai alak.

A nyáron betegség fogott el. Nem valami nagy baj, csak olyan, a mely nagy nyugalmat, meg jó levegőt tett kívánatossá. Kimentem hát a Bethesda kórházba, mely az illetén igényeknek teljesen megfelel s ezenfelül még az a jó tulajdonsága is megvagy, hogy a doktorai — homeopathák. A homeopácia pedig, mikép tudva vagon, nagyon üdvös dolog, mert a medeczinái nem ártnak ugyan a betegségnek, de az egészségnek sem.

A kórházban ismertem meg Krisztián Glutsch uramat. Derék, szálas ember ő kigyelme, ámbár a vénség már egy kicsit meggörbítette a hátát. Öreg ember, a ki

már olyan régóta ősz, hogy bajusza, szakála már újra színt váltott, és sárga lett.

Meglátogatott napjában ötször is, mint a hogy sorra meglátogatta a kórház összes betegeit. A csüggedőket vigasztalta, a jókedvűekkel kaczagott, az unatkozókat mesével meg adomákkal szórakoztatta.

Kérdeztem, hogy van-e hivatala a kórházban, azt mondta, hogy nincs; kérdeztem, hogy beteg-, azt mondta, hogy nem.

— Hát akkor mit csinál itt?

Megfelelt rá az ő stuttgarti németiségével s én elmondom a szavait, csak magyarra váltom német beszédjét:

— Megvan annak is az oka-foka. Hát lássa, úram, én nyomdász vagyok, vén, veterán nyomdász. Nyugdíjon élek, a mit az egyletünktől kapok. Hat forintot adnak minden hétre, a mi teszen napjára 88 krajczárt. Ebből bizony bajos megélni ilyen drága városban. Kvártély, eledel, mosás, ruha, meg minden egyéb hogy kerüljön ki 88 krajczárból? Legfeljebb, ha pinczébe mennék lakni s minden második nap ebédelnék! . . . Így is éltem jó ideig s az lett belőle, hogy beteg lettem. Ide kerültem a kórházba. Hej, de nagy úr lett belőlem egyszeribe. Tágas szobában laktam, jó levegőn. Puha volt a derékaljam, a mi az ilyen vén deréknak bizony jól esik, a kosztom pedig olyan volt, hogy az istenben boldogult római császárok is megirigyelték volna. Ötször kaptam napjában enni és délben, este, kijárt egy-egy félmeszely borocska is. S ezért a mennyországi állapotért fizettem napjában 60 krajczárt. Csuda-e hát, hogy mikor egészségem visszajött, instanciát adtam be Bethesdáékhoz, hogy hadd maradjon én itt egészségesen is, hadd életem itt le öreg napjaimat. Megengedték s én itt maradtam úrnak. Még pipára is kerül a nyugdíjamból.

Látnivaló ezekből, hogy Krisztián Glutsch élelmes és érdekes ember. Egészséges, mint a makk, de beáll önkéntes betegnek, mert a beteg élet olcsóbb és jobb, mint az egészséges. Igaz ugyan, hogy a fényes életnek árnyékos oldalai is vannak. Örökösen nyögdcselelő, nyavalygó betegek közt van; csupa sárga, beesett arcot lát maga körül, csupa kesergő, panaszos beszédet hall. Ha kaczagó kedve van, hányszor el kell fojtania a kaczagását, nehogy a szomszédban haldokló beteg csendes kimulását zavarja; ha nyugodalmas álomra hajtja vén fejét, hányszor riad fel kínlódó betegek keserves ordítására, fájdalmas nyögésére.

Hanem Krisztián Glutsch ezeket a dolgokat már valahogyan megszokta s mint egészséges páciens, önkéntes beteg, olyan vigan él, a milyen vigan ilyen szomorú helyen csak élni lehet.

Megmondtam az öregnek, hogy rendkívüli embernek tartom, olyannak, kinek nem egykönnyen akad párja ebben az országban.

— Hát ha az úr még tudná, hogy én ki vagyok, — mondta nagy önérettel, — mit szólna akkor? Olyan ember vagyok én, a kit bele kellene venni a történelembe, mert nagy dologban volt ám nekem részem.

S elmondta ezeket a nagy dolgoka a hogy itt következik.

— Az úr alighanem tudja, hogy micsoda nap az a márczius 15-ike. Nagy dolgok történtek akkor s nekem is volt benne részem. Én kezdtem meg Magyarországon a sajtó-szabadságot; a híres tizenkét pontot, hogy «Mit kíván a magyar nemzet!» és a «Talpra magyar!»-t én nyomattam ki.

Ekkor rám nézett, kinézni szememből a hatást s mikor látta, hogy nagy érdeklődéssel hallgatom, folytatta ekkép:

— A Landerer-nyomdában dolgoztam. Stuttgartból kerültem oda s gépmester voltam. Hát márczius 15-én, — úgy emlékszem, mintha tegnap lett volna, — bejön a nyomdába Landerer úr, a gazdám, s így szól hozzám: «Hallja maga Glutsch, ma okosnak kell lennie. Tudja, a fiatalság tegnap gyűlést tartott a Pilvax-ban s elhatározták, hogy valamit kinyomatnak. Mindjárt itt is lesznek. Hát maga csak legyen az eszénél. Ha kevesen lesznek, hogy a nyomdászemélyzet elbir velök, akkor ki kell verni őket; ha sokan lesznek, isten neki, csinálják meg, a mit akarnak. Csak okosan Glutsch, okosan.» — S ezzel elment az öreg, hehehe; az nap nem is láttuk többet. Hehehe. Félt az öreg.

S jóizüket kaczagott Krisztián Glutsch.

— Egy félóra se telt bele, hogy a gazdám elment, már jött a fiatalság. Bizony azok sokan voltak; tiz nyomda embere se birt volna velök. Vagy tizen bejöttek a nyomdába, legelől Petőfi Sándor. Nagyon jól ösmerem, mert a verseit is én nyomtam. A többit nem ismerem mind, csak azt tudom, hogy ott volt még Vasvári Pál, Jókai Mór, Irányi Dániel meg még egy pár fiatal ember. Petőfi Sándor kézirat tartott a kezében s rám szólt:

— «*Das lassen Sie drucken.*»

— «Was wird das, Herr von Petőfi? kérdeztem.

— «Ein Plakat.»

Ez volt a tizenkét pont, hogy «Mit kíván a magyar nemzet?»

— Aber, Herr von Petőfi, das muss erst gesetzt werden.

— «Hát lassen Sie setzen, aber mit grosse Buchstaben.»

— Mialatt kiszedték a tizenkét pontot, azt mondta Petőfi, hogy még valamit kell kinyomatnunk; egy verset. Kértem a kézirat, de azt mondta, hogy nincs nála, majd mindjárt leírja. Azután odatámaszkodott egy szedőszekrényhez s elkezdett írni. Nem is gondolkozott, mert könyv nélkül tudta a verset. A hogy egy strófát leírt, mindjárt egy szedő vette át a kézirat, Petőfi pedig másik kutyanyelven írta tovább a «Talpra magyart.»

— Mikor az első plakát készen volt, kikapták a kezemből, s rohantak vele ki. Micsoda riadalom támadt erre! Valaki beszédet is mondott, de én biz már nem tudom, hogy kicsoda.

— Biz ez úgy volt uram, — vette fel a szót Krisztián Glutsch pár pillanatnyi szünet után, — én nyomattam azokat a híres dolgokat. Később aztán az államnyomdába kerültem, s a magyar bankókat csináltam. A Károly-kaszárnyában dolgoztunk; szuronyos katonák őriztek. Az államtitkár jött mindig az átvételekre, s gyakran beszélgetett velem is. Egyszer aztán azt mondta, hogy bizony az mégse járja, hogy a magyar bankók csinálójának német legyen a neve. Meg kell változtatnom a nevemet, mondta. Krisztián Glutsch, az körülbelül annyit tesz, hogy Parázi Keresztély. S nem teltt bele egy hét, csakugyan jött a «Közlöny»-ben, hogy én Parázi Keresztély vagyok. Egy évig aztán Parázi voltam, de később megint csak Glutsch-nak mondtam magamat. Az apámat is úgy hívták, nekem is jó az a becsületes név.

Elmélázott az öreg egy kicsikét, de kis vártatva megint csak megeredt a szava.

— A Károly-kaszárnyából nagyon hirtelen kerülünk el. Egyszerre csak jött a parancs, hogy egy óra mulva megyünk Debreczenbe. Retírálni kellett. Még arra is alig volt ideje az embernek, hogy a familiájának üzenjen, aztán upre szekérre, s mentünk. Micsoda utazás volt ez, szent Isten. A fele útját szekéren tettük meg, olyan vad hidegben, a minőt azóta se értem meg.

Szinte didergett a jó öreg, mikor arra a nagy hidegre gondolt.

— Debreczenben még egyszer láttam Petőfi Sándort, — mesélt tovább az öreg szapora szóval. — Az utcán talákoztunk, s ő rám ösmert, pedig akkor már százados volt. Megszólított, s megkérdezte, hogy megy a dolgom. Azután elmondta, hogy Erdélybe megy, Bém-hez, a kinek ő lett a hadsegéde. És ment tovább, és én nem is láttam többé soha, pedig hej de kár érte.

— Biz ez mind így történt jó uram, szóról-szóra, a hogy elmondtam. De hát nem tudják ezt rólam, pedig nem ártana kitenni az ujságba, hogy én is segitettem csinálni a híres márczius 15-ikét.

Menjen hát teljesedésbe ez az óhajtasod kórház lakója, jó öreg Krisztián Glutsch, — azaz, hogy Parázi Keresztély.

Kálnoki Izor.

A legyező-kiállításon.

Puha, színes szőnyegek a falakon, puha bársonyszékek, bársony-kerevetek elszórtan a termekben, aztán fekete üvegszekrényekben és bársony-tokokban mindenütt a ragyogó, csillogó legyezők — szinte szembántó az a káprázat, melylyel az Andrassy-útra néző ablakokon át a délutáni verőfény beáramlik. Felcsillognak a drága csecsebecsékek arannyal. áttört, gyöngyházas küllői és fényt terjesztenek azok a leheletszerű színes képek, melyek a legyezők hártyalapjait, mint a pillangó szárnyait, díszítik. Valóban, ezek a szekrényekben kiállított legyezők, melyek legtöbbje oly kicsiny, hogy alig tudna beföldni egy piruló leányarcot, szakasztott olyanok, mint egy tűhegyre szúrt lepke-gyűjtemény: színes, himporos, ragyogó, de élettelen, dermedt, kifejezéstelen... Az a légkör, mely itt honol, csaknem olyan, mint a szomszédos múmiakép-kiállításé.

Ezek a hártyalapokra lehelt pásztorjelenetek egy érdekes kor paradox maradványai. A francia udvar korrumpált, erkölcsstelen világa teremte meg őket — az ártatlan természeti idilleket, — a legraffináltabb és legtermészettelenebb emberek számára. A kiknek élete örökös intrikák, örökös élvezethajhászás és állandó hit-szegés közt telt le. És ezek az ártatlan idillek egy nagyvilági hölgy kezében nagyon kifejezően és önmagukkal ellenkezve tudtak beszélni. Szerelmi viszonyokat közvetítettek vagy bontottak föl, találkat adtak, visszautasítottak, biztattak, bátorítottak, boldogítottak és kétségbe ejtettek, — mintha az embereknek akkoriban semmi más szenvedélyük és semmi más hivatásuk nem lett volna, csak a szerelem, a tiszta, önzetlen, bűnös, gyilkos, hitszegő és házasságtörő szerelem...

A mi tisztultabb, erkölcsösebb korunkban a legyező talán nem is egyéb többé, mint műtárgy és — hűsítő-eszköz.

— Nem eszünk egy kis fagyaltot? —

Csakugyan azon a folyosón, a hol rendesen a szobrokat szokták elrejtetni az ember szeme elől, most egy szép cukrászleány ütötte föl sátorát és az asztalok mellett elegáns hölgyek ülnek fagyaltozva és élénken beszélgetve. Világos, hogy a kiállítás rendezői túlnyomó részét hölgyközönségre számítottak s csakugyan, most, hogy a legyezőktől föltekintve, végignéznek a közönségen, egy gárdatisztn és egy fiatalemberen kívül csupa

nőt látok magam körül. Szorosan egymásmellé férközve, ragyogó szemmel nézik a kiállított drágaságokat. Egynémelyik egészen lehajol és homlokával érinti az üveg-födelet. S a mint egy sarokba húzódva megfigyelem ezt az egyformán feketeteruhás hölgyközönséget és a mint megcsap a szerteáradó parfüm, úgy érzem, mintha boudoirban volnék és ezek a legyezők meglevéenülve intének felém. Mintha ez a ruhasuhogás megreszketetné őket és mintha az a halk, tagolatlan suttogás, mely a termeken végighallik, nekik szólana, tőlük eredne...

Soha ennél lelkesebb, érdeklődőbb és szenvedélyesebb publikumot! Járnak egyik darabtól a másikhoz, nem kerüli ki figyelmüket egyetlen zománcz, egyetlen gyöngyházdísz, és hangosan, szinte felsikoltva adnak kifejezést elragadtatásuknak. Az én szemem tíz perc alatt belefáradt ennek a csillogásnak a nézésébe, fájt és zúgott a fejem tőle, ezek a gyöngö, migraine-ben szenvedő öreg és fiatal hölgyek meg órahosszat tudnak elbámulni ezen a fényen, ragyogáson.

Talán ki akarják betűzni, avagy talán értik is már a legyezők nyelvét?

Az a fiatal ember, a kit említettem, nagy műértő lehet. Egy piros arcú fiatal nőt kísér szekrénytől szekrényhez és mosolyogva, suttogva magyarázza a kiválóbb darabokat. Fölkelek és háttal feléjük fordulva lesem a beszédjüket.

— Gondolt-e rám az elmúlt héten?

— Nem tagadom.

— És gondolkozott-e arról, a mit önnek akkor mondtam?

— Gondolkoztam.

— Milyen eredményre jutott?

— Azt nem mondhatom.

— Az én őszinteségem nagyobb nyíltságra tarthatna számot.

— Nem haragudtam volna, ha kevésbé őszinte lett volna.

— Tehát nem remélhetek semmit?

— Azt nem mondhatom.

— Tehát remélhetek?

— Azt sem mondhatom.

— Mondja meg hát azt az egyet: hol láthatom önt legközelebb?

— Ne kérdezzen tőlem csupa oly dolgot, melyre nem felelhetek.

Néhány percnyi csönd. Aztán a fiatal ember a legközönyösebb hangon azt kérdezi:

— Mikor nézi meg legközelebb a legyező-kiállítást?

Mire a hölgy ugyancsak oly közönyösen azt válaszolja:

— Holnapután, négyórátájt.

Ó du Barry-k, Pompadourok, könnyelmű, drága szerelmi eszköze, üvegbúra alá kerültél, detronisáltak, műtárgynak degradáltak, mert a haladó kor a te pásztortidilles, lenge, poétikus nyelvédet nélkülözheti már. Százan zsi bongnak egy-egy pár körül, lesik minden mozdulatukat, figyelnek minden arczrándulásukra és nem veszik észre, hogy ezek egy idegen nyelven titkos dolgokról beszélnek. A régi szerelem, a régi epedés, kergetődés, titkolódzás izgatja még most is az embereket, de finomult a kor, szürkébb, egyhangúbb, alakoskodóbb lett. A mi bársonyujju, feketekabátos szép hölgyeink ugyanazok, mint a kik XIV. Lajos udvarán csörögtették a legyezők arany küllőit, csak hogy nem szorulnak többé médiumra.

Legfeljebb abban különbözünk a régiektől, hogy nem vagyunk — erényesebbek. —lf.

V i d é k.

Contra kis-korpádi fölfedezés.

Sipulusz úr «A Hét» 9. számában irt egy cikket — «A kis-korpádi fölfedezés» — mit nem hagyhatok szó nélkül.

Nagyrabecsült Sipulusz úr ugyanis azt írja:

«A kis-korpádiak régóta nevezetesek két dologról:

1. Hogy semmiről sem nevezetesek. 2. Hogy falujukat Kis-Korpádnak hívják, holott Nagy-Korpád nincs se Somogy megyében, se Magyarországon, se egész Európában, sőt hiresebb utazók szavahihető jelentései szerint Amerikában se.»

Erre nékem két megjegyzésem van:

1. Hogy igenis épen Somogy megyében létezik egy Nagy Korpád is.

2. Hogy Kis-Korpád sok olyan dologról nevezetes, mit maga Nagy-Korpád is irigyel tőle.

Ha azonban én mindazt el akarnám mondani, a miről Kis-Korpád nevezetes, akkor sohasem érném végét. Így tehát a sok közül csak egy-két nevezetesebb dolgot fogok elmondani. És pedig:

1. Kis-Korpád nevezetes arról, hogy ma nem ott áll, a hol 10 évvel ezelőtt állt, hanem ott, a hol 20 évvel ezelőtt állt és 10 év múlva megint nem ott fog állni, a hol ma van, hanem ott, a hol 10 évvel ezelőtt állt.

Hogy ez miképen lehetséges, alig hiszem, hogy a magyar tudományos akadémián megtudták volna annak idején fejteni, de a mihez a tudományos akadémia nem érthet, értett ahhoz a kis-korpádi öreg bíró, Hetye János. Ennek egy rövid meséje van, tehát elmondom.

Kis-Korpád község közepén egy kis patak foly keresztül, mely a Pogácsásban egy még kisebb malmot hajt. 1850-ben történt, hogy nagy esőzések következtében úgy megáradt ez a kis patak, hogy a fél falut elöntötte. Mire elmúlt az áradás, a patak más medret vajt magának, s a Pogácsás domb másik oldalán, a falu alsó végén folyt keresztül. Nagyot nézett ekkor a kupaktanács, de nem tudták a dolgot sehogysem másképp kimagyarázni, abban állapodtak meg, hogy a falu elhagyta régi helyét és odább ment.

1870-ben, egy hasonló áradás következtében, újra visszanyerte a patak eredeti medrét és ismét a Pogácsáson és a falu közepén folyt keresztül. Ekkor rökönödtek meg a kis-korpádiak még csak Isten igazában és ekkor mondta ki az öreg bíró, Hetye János uram, világra szóló nagy mondását, hogy: «Kis-Korpád ma nem ott áll, a hol 10 évvel ezelőtt állt, hanem ott, a hol 20 évvel ezelőtt állt, és 10 év múlva megint nem ott fog állni, a hol ma áll, hanem ott, a hol 10 évvel ezelőtt állt!»

Nos Sipulusz úr, ha ez sem elég nevezetesség Kis-Korpádról, majd mondok én még egyebet is önnek róla.

Ha Nagy-Bajomban vásár van, akkor elmegy oda nem csak a széles karimájú, zsiros kalapú csöklí paraszt, hanem még a kis-korpádi is, még akkor is, ha semmi dolga sincs ott. Elmegy pedig első sorban azért, mert a csöklieknek nincsen Nagy-Bajomig klinkerük (országút) s mégis elmennek, nekik pedig van, hát mért maradnának otthon? Elmennek pedig másodsorban azért, mert a bajomiak a kutasi búcsún elagyabugyálták a kis-korpádiakat most két éve, már pedig a kis-korpádi ember nem szeret másnak adósa maradni, mint a pálinkás Schwarcznak. Tehát eljár pontosan minden vásárra fizetni, sőt még Szennáról a komáját, meg a sógorát is elviszi, no meg aztán a kocsi-lőcsőt, hogy hadd mulassanak azok is.

Ebből tehát azt hiszem tisztelt Sipulusz úr világosan láthatni, hogy Kis-Korpádnak csak a neve kicsi, de lakosai nagyok.

Szarvas Imre.

Bizonyos falak már csak azért is hasznosak, mert élvezet rajtuk átmászni.

Ha a szenvedély valaha megszűnhetik, soha nem volt joga arra, hogy kezdődjék.

Színházi krónika.

I.

Csillag Teréz.

Mióta csak szindarabok és színműírók vannak, pedig, mint a nemzeti színház legújabb támasza, Sophocles tanúsítja, elég régen vannak: mindig találkoznak gonosz cigányok, a kik a szép kis leányokat elrabolják szerető szüleitől. És hála a drámai gondviselésnek, ezek a szép kis leányok, mikor viruló hajadonokká, serdülnek, mindig meg is találják a papájokat, vagy a mamájokat. A cigánybandák koronkint eltűnnek a látó határról, s helyüket gonosz társadalmi kényszerűségek foglalják el; néha-néha, ha az összes papák és mamák ki vannak elégitve, a nagypapák és a nagymamák azok, a kiket meg kell találni, de a kis lány örök, mint a szinpad maga. És nincs a szinpadnak alakja, mely nekünk, örökké egyforma közönségnek kedvesebb volna, mint ez az eltévedt bárányka. De hogy is ne ejtené meg mindnyájunkat? Olyan tiszták és olyan ártatlanok, mint a régi legendás könyvek aranynyal festett szüz-alakjai; és rongyocskák fityegnek zsenge tagjaikon! Értelmes arczocskákok szinte kiáltja, hogy nem arra a sorsra születtek, a melybe a rossz emberek celszövése juttatta őket; szívhez szóló hangjuk minduntalan eszünkbe juttatja, hogy sóvárognak a szeretet után, hogy kényeztetni, dédelgetni kellene őket s elsorvadnak a gyöngédség híján. Oh, be kívánjuk mindannyian, hogy végre valahára, a sok viszontagság után, eljussanak szüleik ölelő karjai közé! És milyen nagy az örömünk, mikor látjuk, hogy megtalálták a puha fészket, a honnan kiragadták őket! A mint majd panaszkodva, majd felindulva csicseregnek, a mint félig sirnak, félig nevetnek, a mint ártatlanul beszélnek el kis szívök nagy bajait, minden szavukkal csak azt árulva el, hogy mennyire nem értették, mily veszedelmek környékeztek őket: mindnyájunkon erőt vesz az elérzékenyedés és a megindulás. Nincs az a kemény szívű színházlátogató, még azok közt sem, a kiktől közelébb beszéltek az újságok, hogy jól végzett rablógyilkosságaik után bebetértek a párisi Beaumarchais-színházba, megsiratni a két árvát meg a *Lyoni futár*-t, nincs, mondom, az a kemény szívű ember, a ki az elveszett és megtalált szinpadí ártatlanságokon meg ne indulna. Ez a szinpadí alak mindnyájunk beczézett kedvence. S főképen zsebkendő-szállítóinké, a kik sokat köszönhetnek neki, mert hisz könnyeink miatta pusztítanak annyi batisztot.

Eme legkedvesebb szinpadí alakunknak hivatott megszólaltatója Csillag Teréz asszony. Szinte idegenül hangzik, ha így mondjuk a nevét, ezzel az ünnepélyes «asszonyom»-mal, mert hisz ő, az örök kis lánynak élet-hosszigan való első ábrázolója, voltaképp mindnyájunknak csak: a kis Csillag Teréz. Nagymama lehet belőle (kívánjuk is neki), de azért nekünk mindig csak a kis Csillag Teréz marad, vagy a hogy a premiére-közönség szinte tulságos familiaritással szokta nevezni: a kis Csillag Terka. Még lehet bocsátani a közönségnek ezt a bizalmaskodó elnevezést, mert csak azt fejezi ki vele, hogy a Csillag Teréz művészi egyéniségében semmi ünnepélyesség, semmi majestást arrogáló nincsen. A kis Csillag Teréz ő, mért hisz kicsi rajta minden. Kicsi a keze, kicsi az arczocskája, kicsinyek beszédés, okos szemei. Csak a tehetsége nem kicsi.

A szerepköréhez szükséges adományokkal bőségesen meg van áldva. Hangja ritka sonoritású s a mi a fő, meleg, szívhez szóló.

E hangnak már a színezete olyan, hogy úgy szólván a megindításra termett. De Csillag Teréz egyébként

is rendelkezik azzal az adománnyal, melyet a francia *le don des larmes*-nak nevez. Meg tud rikatni oly könnyen, mint a színháznál senki más. S ehhez nem elég a hang timbre-jének megindító sajátsága, ez föltételezi az előadás melegségét is. Dicsérjem még kiváló intelligenciáját, kristály-tiszta dikcióját stb. stb.? De hisz önök épp oly jól ismerik őt, mint én!

m. p.

II.

«Viora, a tengerszem tündére.»

(A m. kir. Opera premiére-je.)

Annak a balletnek, mely szombaton este kerül bemutatóra a m. kir. operában, «története van». Még pedig szomorú történeté. Nehogy félreértsen «A Hét» olvasóközönsége. Nem azt a mesét értem, a melyre a zeneszerző támaszkodik, mikor ballét-muzsikát akar írni, hanem azt a «történetet», a mely számtalan tehetőségnek elnyomását s ha valami véletlen meg nem menti őket: előléstét jegyzi fel s a melyről épúgy, mint a szerelemről el lehet mondani Heine szavait:

«Es ist eine alte Geschichte

Und bleibt doch immer neu...

Hét esztendővel ezelőtt történt, hogy a m. kir. opera egy fiatal karmestere — alig volt még több huszonnégy évesnél, — egy ballétet nyújtott be az opera igazgatóságához. A ballétet kiadták bírálásra, a bírálók egyhangú elragadtatással nyilatkoztak róla és az igazgatóság elfogadta.

Ez történt 1884-ben.

És azóta ez az égiszmagasztalt ballét az operaház — lomtárban hevert, míg nem jutott eszébe a szerző hozzátartozóinak elkérni a porlepte partitúrát és beadni a — bécsi operához.

A bécsi opera igazgatója, Jahn elfogadta a magyar szerző ballétjét és... ekkor a m. kir. operának eszébe jutott, hogy: hohó, csak nem engedhetjük, hogy a bécsi opera megelőzzön bennünket egy magyar szerző művének előadásában!

Két aerát söpört el a helytelen rendszer kérelhetlen logikája, míg a m. kir. opera ennek a bölcsességnek a tudatára jutott, hanem ez alatt a hét hosszú és kínos esztendő alatt, míg ezt az operánál belátták, maga a szegény szerző — Szabados Károly — is tönkre ment testileg úgy, mint lelkileg...

Mint tehetetlen tömeg, öntudat nélkül, fekszik abban a «*mat-rács-sír*»-ban, a melyben Heine hét álló esztendeig haldoklott és agyának szétmálló sejtjeiben már csak homályos, szétfoszló ködképgyanánt él annak a tudata, hogy ő valamikor magyar zeneszerző volt, a ki egy «*Viora*» című ballétet írt...

*

Zichy Géza grófnak jutott első inténdánsi feladatául, hogy Szabados Károly ballétjének megadja az erkölcsi elégtételt. Azt az elégtételt, hogy mint magyar zeneszerző műve, a magyar opera szinpadjáról induljon neki dicsőséges pályafutásának.

Mihelyt átvette az opera vezetését, első dolga volt, hogy a szerencsétlen zeneszerzőnek megadja ezt az elégtételt. Mikor a szerző neje könyvelt szemekkel hálálkodni akart ezért a nemes cselekedeteért, Zichy Géza gróf ezeket a szavakat mondta neki:

«Kötelességemnek tartom kijelenteni, asszonyom, hogy nem a könyörület vezetett elhatározásomban, hanem a tehetség elismerése.»

Ezek Zichy Géza gróf saját szavai.

Ezek után csak pár szót akarok még mondani magáról a ballétról, melyet a napi sajtó amúgy is bőven fog méltatni.

«*Viora*», Jókai egy bájos székelyföldi meséjéből meríti tárgyait, mely a körül forog, hogy a Szent-Anna tó tünderei egy fiatal pásztor által ellopják a parton álló kápolna hárangját, melyet levisznek magukkal vizalatti palotájukba. A vizikirály egyik leánya beleszeret egy székely ifjúba, ennek kedvéért földi halandóvá vál.

tozik, de addig nem ülhetnek boldog esküvőt, míg az ellopott harangot nem hozzák vissza a víz alól.

Ennek a bájos mesének a keretében öntötte ki *Szabados* Károly egy igazi tehetség dallamgazdagságát és mesteri kezekre valló hangszerelési képességét. Ha itt-ott visszacsengenek is fülebe a nagy mesterek egyes taktusai, «Viora» zenéje egészében mégis az ő lelkében fakadt, melyre immár az örök sötét éje borult reá.

Nemo.

«Zsuzsika» a címe *Lukácsy* Sándor legújabb népszínművének, a mely pénteken került színre a népszínházban. A darabnak semmi irodalmi értéke sincs és még azt sem lehet elmondani róla, hogy valami erősebb színszerúséggel bír. Ósdi dolgok régi kaptafára húzva, nagy, széles öltésekkel. Az ötleteket alaposan keresni kell a darabban, de a megtalálás minden reménye nélkül. A főszerepét *Blaháné* adta; ez a páratlan művész, ez a találekony, minden szerepét kiszínezni tudó asszony szinte zavarban volt, hogy ezzel a szereppel mit tegyen. Nem azért, mintha nem volna megjátszható, hanem azért, mert ahhoz hasonló eddig már tucatszámra játszott s mert ennek új szint már alig-alig talált. A zavaros meséjű darabban talán még legjobbak voltak a dalok. *Szathmáryné* ezuttal is mint vendég lépett föl s játékaival teljesen kivált a többi közül. *Szirmai* ezuttal megint kirívó szavakat használt.

Vendégszereplések. *Jászay* Mari Pozsonyból Debreczenbe utazott, a hol szintén «Elektra»-ban lépett föl, óriási sikerrel és zsúfolt ház előtt. — *Csillag* Teréz holnap és holnapután Székesfehérváron vendégszerepel, az «Örök törvény»-ben és a «Huszárszerelm»-ben lépve föl. *Náday* Ferencz a napokban már játszott itt s különösen a «Csapodár»-ban ragadta magával a közönséget, a mely nagy rokonszenvvel fogadta.

Kisfaludy Károlynak a györiek szobrot emelnek, a színházzal szemben lévő sétateren állítva azt föl. A szobrot Mátray Lajos készíti s az egész 15.000 forintba kerül.

Új darabok a külföldön. *Echegaray* «Az unjoczn kritikus» című vígjátékát írta, a mely a madridi Espanol-színházban óriási sikerrel került színre. Az új műben egy kritikus van neveltségessé téve, a ki a kritikáit előre írja s így neveltségessé helyzetbe jut. — *Guy de Maupassantnak* «Musotte» című színműve Párisban a napokban került bemutatásra s úgy a közönség, mint a kritika igen melegen fogadta. A darab tulajdonképen dramatizálása «A gyermek» című elbeszélésnek. A dramatizálásban Jacques Normand, mint társ vett részt.

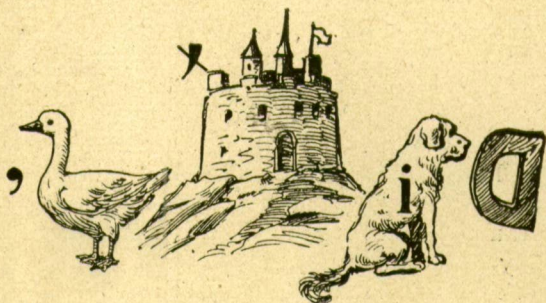
Irodalom.

«Magyar Hírlap». Ez lesz a címe annak a nagy napilapnak, mely e hó 21-dikén indul meg a fővárosban és a mely iránt az egész országban nagy az érdeklődés. A «Magyar Hírlap» szerkesztője *Horváth* Gyula, főmunkatársa *Mikszáth* lesz, segédszerkesztője pedig *Fenyő* Sándor. Az új lap, a melynek alaptőkéje majdnem eléri a 200.000 forintot, szabadelvű programot tűzött ki, de azért teljesen független lesz úgy a kormánytól, mint a párttól. Mutatványszámai e hó 21-től a hó végeig jelennek meg s előfizetni rá ápriltól lehet, illetőleg az előfizetés ideje ettől a naptól kezdődik. Részünkről igen melegen ajánljuk a lapot, a melynek rendes belmunkatársai között *Szemere* Attila, *Ambrus* Zoltán, *Bársony* István, *Szomaházy* István s még több kiváló és előkelő író és hírlapíró foglal helyet. A lap előfizetési ára egy évre 14 forint. Megemlíthjük itt még azt, hogy e nagy szereplésre hivatott napilappal «A Hét» oly egyezésre jutott, hogy a mi lapunkat a «Magyar Hírlap» előfizetői és viszont a «Magyar Hírlap»-ot «A Hét» előfizetői kedvezményes áron kapják. A «Magyar Hírlap» és «A Hét» együttes előfizetési ára ugyanis egész évre 20, félévre 10, negyedévre pedig 5 forint.

J. Virág Béla «Egy év története versekben» című alatt összegyűjtötte és csinos kiállítású könyvben kiadta azokat a bolondos, a nap történetéből merített verseket, melyek szétszórta jelentek meg az élcslapokban. Bolondosoknak hirdette őket a fiatal hírlapíró előfizetési felhívásában, bolondosoknak mondja őket az utószóban, de a ki végiglapozza ezt a kötetet, úgy találja, hogy bizony ezeket a bolond dolgokat nagyon okos ember írta. Mert manapság is, a ki igazat akar szólni, a nélkül, hogy betörjék a fejét, csak úgy fölveszi a csörgő sípkát, mint a középkorban. A mellett, hogy a bölcseségnek ez a régi jelvénye jobban védi meg a koponyát, mint a tudósok vaskalapja, a csilingelésre sokkal mulatságosabb is, mint a pedellus csöngettyűje. «Bolond a világ! és tükre e könyv!» mondja az utószó és ez a tükör igen simára van csiszolva, egy kissé homorura, hogy mindaz a komoly képű léhaság, félszűség és rosszasság groteszk, mulatságos caricaturaként tükröződjék benne vissza. Szól

mindenről, a mi az elmúlt év háromezredhatvanöt napján minálunk szóbeszéd tárgyát képezte: politikáról, omnibusról, divatról, sztrájk-ról, erős localis és függetlenségi párti színezettel. Mindenkor borsos, mindenkor pointírozott, a mit mond és a legprózaibb dolgokat is a legsimább, a legcsengőbb versekben mondja meg. A mellett — egy-néhány ízetlenséget leszámítva, a mi ilyen könnyűbe könnyen becsúszhatik — sohasem léha. Sőt «A napokról» című részben találunk néhány darabot, a melyekben emelkedett, szinte ódai lendület van. A könyv tartalmánál fogva nem tarthat igényt nagyobb irodalmi értékre, de érdekes, okos és formás és a mellett vall, hogy szerzője nemcsak igen ügyes hírlapíró, a kinek a nap eseményei iránt éles szeme van, hanem van érzéke a rithmus és poézis iránt is és hogy ha nem volna zsurnaliszta, talán lehetne — poéta.

Képtalány.

Heti posta.

Gyöngyös. *Lolo.* Az a kis pretensió nélkül való elbeszélés helylyel-közzel igen jól van elmondva, bár az egészen meglátszik, hogy gyöngye lánykéz alkotása. Figyelmünket az az üdeség keltette fel, mely az egészen előlik.

Budapest. *V. K.* Utolsó költeményei közt nem találtunk magunknak valót. Apolló olykor álomkórásban szenved, és akkor legjobb nem bolygatni.

Budapest. *U. Nándor.* Plajbászszal írt sorain jól mulattunk. Arczképet egyelőre nem kérjük, de a plajbászára reflectálni fogunk. Csak hegyezze!

Budapest. *Noémi.* «Romeo und Julie auf dem Dorfe» a mesék országába transponálva. Gondosan írt kis skizze, mely jobb pontot érdemelt volna. Ennek a pointenek legnagyobb fogyatása az, hogy nem igaz. A szerelmesek sem dobálóznak olyan könnyedén a vízbe — ha úszni nem tudnak, mint a hogy ön leírja. Mást kérünk.

Arad. *M. F.* «Eötvös emlékezete.» Az utolsó kísérletek óta, melyeket öntől olvastunk, jelentékeny fejlődést észlelünk. Közlésre még ez sem érett.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **Kiss József.**

Főmunkatárs: **Justh Zsigmond.**

Mezei Gyula úr az **Árvay és társa** cég főnöke négy heti tanulmány-utjából, melyet jobbadán Párisban töltött, már visszatért. A divat körében felmerült újdonságokat ott a helyszínen tanulmányozta és érdekesnél érdekesebb divatcikkeket hozott haza. Olvasónőink bizonyára élni fognak az alkalommal, hogy azokat megtekintsék.

Egész selyem nyomtatott foulard-okat

1 frt 20 krtól 4 forint 65 krig méterenként (körülbelül 450 különböző mintában) szétküld vég- és darabonként bér- és vámtmentesen **Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállító) gyári raktára **Zürichben.** Minták haladéktalanul küldetnek. Levelekre Svájcba 10 kros bélyeg ragasztandó.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Harmonikáról külön árjegyzék.

Mindenemű hangszeresek és szongorok járuléka pontosan eszőközhetik.